

(ร่าง)

แผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์

พ.ศ. 2566-2570

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 บทสรุปผู้บริหาร	1
ส่วนที่ 2 ความสอดคล้องกับแผน 3 ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560	7
2.1 แผนระดับที่ 1	7
2.2 แผนระดับที่ 2	10
2.3 แผนระดับที่ 3	17
ส่วนที่ 3 ความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals : SDGs)	22
ส่วนที่ 4 สารสำคัญของแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2566-2570	23
1. การประเมินสถานการณ์ ปัญหา และความจำเป็นของแผนปฏิบัติการ	23
1.1 สถานการณ์เกษตรอินทรีย์	23
1.2 ผลการดำเนินงานการพัฒนาเกษตรอินทรีย์	32
1.3 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย	43
1.4 ความจำเป็นของแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2566-2570	46
2. ภาพรวมของแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2566-2570	47
2.1 วิสัยทัศน์	7
2.2 วัตถุประสงค์	47
2.3 เป้าหมาย	47
2.4 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	47
2.5 ประเด็นการพัฒนาและแนวทางการพัฒนาเกษตรอินทรีย์	47
1) พัฒนาศักยภาพการผลิต และการบริหารจัดการตลอดโซ่อุปทานเกษตรอินทรีย์	48
2) ยกกระดับมาตรฐานและระบบการตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์	51
3) พัฒนาการตลาดและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์	53
4) ส่งเสริมการวิจัย พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์	55

ส่วนที่ 1 บทสรุปผู้บริหาร

1. หลักการและเหตุผล

เกษตรอินทรีย์เป็นแนวทางการผลิตที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพและความปลอดภัยอาหารของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับกระแสโลกในปัจจุบัน รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญในการผลักดันเกษตรอินทรีย์เป็นวาระแห่งชาติ โดยคณะรัฐมนตรีมีมติมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) เพื่อผลักดันและขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศ ดำเนินการบูรณาการแนวทางการจัดการ แผนงานและงบประมาณกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ แผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2560-2565 จะสิ้นสุดลงในปี 2565 คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ จึงได้แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2566-2570 ทำหน้าที่ในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2566-2570 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนงาน/โครงการ นำไปสู่การจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีสำหรับขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ของประเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

2. กรอบแนวคิดการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2566-2570

การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2566-2570 ได้จัดทำภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ภายใต้พื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง มีความสมดุล พอประมาณ มีเหตุผล และภูมิคุ้มกัน สอดคล้องกับภูมิสังคมแต่ละพื้นที่และวิถีดั้งเดิม เป็นการพัฒนาตามลำดับขั้น โดยพัฒนาเกษตรอินทรีย์วิถีชาวบ้านที่เป็นระบบการผลิตที่พึ่งพาตนเองเป็นหลักยึดตามวิถีธรรมชาติ และการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ให้ได้การรับรองตามมาตรฐานเน้นการเทียบเคียงมาตรฐานและระบบตรวจสอบรับรองที่เท่าเทียมในระดับสากล ซึ่งมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ทั้งการวิเคราะห์ปัจจัยภายในด้วยการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนที่มีต่อการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกด้วยการวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรค รวมทั้งแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในอนาคตที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งพิจารณาจากยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) และแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2570 แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2562-2570) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570)

แผนปฏิบัติการด้านการเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2566-2570 และแผนปฏิบัติการด้านการจัดการด้านอาหารของประเทศไทย ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2566-2570) รวมถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals : SDGs) โดยนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงถ่ายทอดลงมาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2566-2570 ดังแสดงตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2566-2570

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงกลาโหม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการคลัง สำนักงานกฤษฎีกา กระทรวงการและสถาบันเกษตรกร ภาคีเครือข่าย ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน

4. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรอินทรีย์

4.1 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสังคมยุคดิจิทัล ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในโซ่อุปทานสินค้า โดยเฉพาะการตรวจสอบย้อนกลับแหล่งที่มาของสินค้าผ่านเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) การรายงานการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างละเอียดยิ่งขึ้น แพลตฟอร์มการค้าออนไลน์ที่สามารถเพิ่มช่องทางการตลาด รวมถึงข้อจำกัดการปรับตัวยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกรและแรงงานเกษตรสูงวัย

4.2 กระแสรักสุขภาพ กระแสความตระหนักและใส่ใจดูแลสุขภาพมากขึ้น สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ผู้บริโภคตระหนักและใส่ใจการบริโภคสินค้าเพื่อสุขภาพมากขึ้น

4.3 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และการขาดแคลนแรงงานภาคเกษตร แนวโน้มประชากรสูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทำให้ประเทศไทยเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์” (Complete Aged Society) ในปี 2564 ทำให้ปัจจัยการผลิตทางด้านแรงงานลดลง ส่งผลกระทบต่อการทำเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากต้องใช้แรงงานในการดูแลรักษาตลอดกระบวนการผลิตอย่างสม่ำเสมอและมากกว่าการทำเกษตรทั่วไป

4.4 กระแสการท่องเที่ยว แนวโน้มการท่องเที่ยววิถีปกติระยะถัดไป (Next Normal) จะมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการท่องเที่ยวแบบกลุ่มใหญ่ (Mass Tourism) เป็นการท่องเที่ยวแบบอิสระ (Free Independent Traveler: FIT) และเน้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) การท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสชีวิตคนท้องถิ่นหรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเชิงอาหาร

4.5 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประเทศกำลังพัฒนาต่างเร่งขยายกำลังการผลิตเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและยกระดับรายได้ของประเทศ จึงมีส่วนสำคัญที่ช่วยทำให้เร่งปรากฏการณ์ก๊าซเรือนกระจกและภาวะโลกร้อน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การพัฒนาภาคเกษตรสู่ความยั่งยืนด้วยการพัฒนาในรูปแบบเกษตรกรรมยั่งยืนด้วยเกษตรอินทรีย์ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

4.6 ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อประเทศไทย โดยผลกระทบที่ได้รับมีสาเหตุหลักจากกำลังซื้อของผู้บริโภคต่อสินค้าเกษตรและช่องทางการจำหน่ายลดลง ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของโซ่อุปทานการผลิต โดยการย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศใกล้เคียงหรือแม้แต่การย้ายฐานการผลิตส่งผลกระทบต่อการทำงานในประเทศ ในส่วนนี้ภาคเกษตรจึงมีหน้าที่สำคัญในการรองรับการย้ายถิ่นฐานของแรงงาน เนื่องจากแรงงานมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ซึ่งมีการใช้แรงงานอย่างเข้มข้น

4.7 มาตรการและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โดยประเทศพัฒนาแล้วมีกฎระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับวัตถุอันตรายหรือปัจจัยการผลิตที่เกี่ยวข้องกับการผลิตอาหาร ยังมีแนวโน้มของทั่วโลกที่ให้ความสำคัญกับมาตรการบรรจุกฎหมายเพื่อสิ่งแวดล้อมและยกระดับแนวทางปฏิบัติและมาตรการทางสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง และแนวโน้มการยกเลิกสารเคมีทางการเกษตร 3 สาร ได้แก่ พาราควอต ไกลโฟเซต และคลอร์ไพริฟอส ได้กำหนดมาตรการและแนวทางในการลด/ละ/เลิก การใช้สารเคมี

รวมถึงค้นหาแนวทางในการวิจัยและพัฒนาสารชีวภัณฑ์ทดแทนที่เหมาะสม เพื่อประโยชน์และความปลอดภัยของผู้ผลิตและผู้บริโภค

4.8 กระแสการเติบโตสีเขียว (Green Growth) ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมของโลกสืบเนื่องจากการพัฒนาในช่วงที่ผ่านมาที่มุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลักทำให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยเกษตรอินทรีย์เป็นแนวทางหนึ่งที่ตอบโจทย์ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม และการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

5. ภาพรวมของแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2566-2570

5.1 วิสัยทัศน์ คือ “ประเทศไทยเป็นผู้นำเกษตรอินทรีย์ของภูมิภาคอาเซียน บนพื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนภายในปี 2570”

5.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อส่งเสริมระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับวิถีธรรมชาติ รักษาความสมดุลให้กับระบบนิเวศ มีความปลอดภัย นำไปสู่ความเป็นอยู่และสุขภาพที่ดีของผู้ผลิตและผู้บริโภค
- 2) เพื่อยกระดับการผลิตเกษตรอินทรีย์ให้ได้มาตรฐานในระดับชุมชน ระดับประเทศ และระดับสากล ให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร

5.3 เป้าหมาย

สินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยมีคุณภาพและมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับทั้งในระดับชุมชน ระดับประเทศ และระดับสากล สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรและยกระดับรายได้ให้เกษตรกร นำไปสู่ความเป็นอยู่และสุขภาพที่ดีอย่างยั่งยืน

5.4 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย มีดังนี้

อัตราการขยายตัวของมูลค่าของสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี

5.5 ประเด็นการพัฒนา

ประเด็นการพัฒนาที่ 1 พัฒนาศักยภาพการผลิต และการบริหารจัดการตลอดโซ่อุปทานเกษตรอินทรีย์

แนวทางการพัฒนา

- 1) ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ตลอดโซ่อุปทานให้แก่เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ที่เกี่ยวข้อง
- 2) เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพด้านเกษตรอินทรีย์ให้กับบุคลากร ผู้นำเกษตรกรในระดับชุมชนและท้องถิ่น
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดทำหลักสูตรความรู้พื้นฐานด้านเกษตรอินทรีย์
- 4) พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่สู่เกษตรอินทรีย์ (Young Organic Smart Farmer)
- 5) สร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์
- 6) ส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยการผลิตเกษตรอินทรีย์แบบครบวงจร
- 7) พัฒนาและยกระดับการผลิต การแปรรูปสินค้าเกษตรอินทรีย์

- 8) สนับสนุนการบริหารจัดการระบบโลจิสติกส์ของสินค้าเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์
- 9) ทบทวนและจัดทำกฎหมาย กฎระเบียบ และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์
- 10) บริหารจัดการและป้องกันความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ

ประเด็นการพัฒนาที่ 2 ยกระดับมาตรฐานและระบบการตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์

แนวทางการพัฒนา

- 1) ยกระดับระบบและเทียบเคียงมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของไทยกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของระดับภูมิภาค และระดับสากล
- 2) ยกระดับการตรวจสอบรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
- 3) พัฒนาระบบตรวจสอบย้อนกลับสินค้าเกษตรอินทรีย์ (Traceability System)

ประเด็นการพัฒนาที่ 3 พัฒนาการตลาดและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์

แนวทางการพัฒนา

- 1) ส่งเสริมและเชื่อมโยงตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ในประชาคมอาเซียน และประเทศคู่ค้าที่สำคัญ
- 3) ส่งเสริมการสร้างตราสินค้าเกษตรอินทรีย์ (Branding) ให้กับผู้ผลิตและผู้ประกอบการ
- 4) ประชาสัมพันธ์แหล่งผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- 5) สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์

ประเด็นการพัฒนาที่ 4 ส่งเสริมการวิจัย พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์

แนวทางการพัฒนา

- 1) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมตลอดโซ่อุปทาน
- 2) สนับสนุนความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ
- 3) พัฒนาและจัดการฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์

ส่วนที่ 2

ความสอดคล้องกับแผน 3 ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560

แผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2566-2570 มีความสอดคล้องกับแผน 3 ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) และแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แผนระดับที่ 1 ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) มีวิสัยทัศน์ คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” กำหนดเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคมนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่งและมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ โดยเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ 2 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

1.1 ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (หลัก)

1.1.1 เป้าหมาย

- 1) ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน
- 2) ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

1.1.2 ประเด็นยุทธศาสตร์

1) การเกษตรสร้างมูลค่า ประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้เล่นสำคัญด้านการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรในเวทีโลกด้วยพื้นฐานทางพืชเกษตรเขตร้อน และมีข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถพัฒนาต่อยอดโครงสร้างธุรกิจการเกษตรด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม เน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่า และความหลากหลายของสินค้าเกษตร เพื่อรักษาฐานรายได้เดิมและสร้างฐานอนาคตใหม่ที่สร้างรายได้สูง โดยเฉพาะ **เกษตรปลอดภัย** สร้างความตระหนักแก่ผู้ผลิตและผู้บริโภคทั่วโลกในเรื่องความสำคัญของมาตรฐานระบบการจัดการความปลอดภัยของอาหาร ภูมิใจและวางกรอบให้เกษตรกรและผู้ผลิตทำการผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับมาตรฐาน และเข้าสู่ระบบมาตรฐานการจัดการคุณภาพทางการเกษตรที่ได้รับการรับรอง จากสถาบันที่มีความน่าเชื่อถือ พร้อมทั้งให้ความรู้เกษตรกรด้านกระบวนการผลิตตามมาตรฐานสากลเพื่อมุ่งสู่การเลิกใช้สารเคมีในภาคเกษตร การเพิ่มพื้นที่และปริมาณการผลิตเกษตรอินทรีย์ในระยะต่อไป โดยส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกรในการทำเกษตรปลอดภัย และเปลี่ยนผ่านไปสู่การทำเกษตรอินทรีย์ ตลอดจนสนับสนุนกลไกทางการตลาดแก่เกษตรกรที่ต้องการทำการเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาระบบการตรวจ

รับรองคุณภาพและมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทย รวมถึงระบบตรวจสอบย้อนกลับ สำหรับการตรวจสอบที่มาของสินค้าในทุกขั้นตอนให้เป็นไปตามมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ และ**เกษตรชีวภาพ** ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ ในการสร้างมูลค่าเพิ่มของภาคการผลิต และนำไปสู่การผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์มูลค่าสูงจากฐานเกษตรกรรม และฐานทรัพยากรชีวภาพ และสร้างความมั่นคงของประเทศทั้งด้านอาหารและสุขภาพ โดยเฉพาะพืชสมุนไพร ที่ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรในระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยการส่งเสริมการทำเกษตรกรรมแบบยั่งยืน รวมถึงการส่งเสริมการปลูกสมุนไพรเป็นพืชเศรษฐกิจตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมในพื้นที่เพื่อการผลิตและแปรรูปสำหรับอุตสาหกรรมการแพทย์การสร้างเสริมสุขภาพ และพัฒนาต่อยอดสู่อุตสาหกรรมอื่น ๆ โดยคำนึงถึงปริมาณและคุณภาพมาตรฐานตามความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2) **สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว** โดยรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญของการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับและเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง มุ่งพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวให้มีมูลค่าสูงเพิ่มมากยิ่งขึ้น ด้วยอัตลักษณ์และวัฒนธรรมไทย และใช้ประโยชน์จากข้อมูลและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์คุณค่าทางเศรษฐกิจและความหลากหลายของการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับทิศทางและแนวโน้มของตลาดยุคใหม่ ใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้เอื้อต่อผลิตภัณฑ์ชุมชนและเศรษฐกิจต่อเนื่อง ได้แก่ **ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม** โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการสร้างและพัฒนาสินค้าและบริการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวตามฤดูกาลและตามศักยภาพของพื้นที่ การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และ **ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย** โดยยกระดับมาตรฐานธุรกิจบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและการเสริมความงามสู่ตลาดระดับสูง โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เพื่อให้เกิดเป็นเอกลักษณ์การให้บริการตามแบบความเป็นไทยที่โดดเด่นในระดับสากล พร้อมทั้งสร้างความหลากหลายของกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับและเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่น ๆ รวมถึงการยกระดับมาตรฐานธุรกิจบริการด้านการแพทย์ทางเลือก โดยผสานองค์ความรู้จากเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่เข้ากับองค์ความรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิมของไทย และการส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์ของไทยให้เป็นที่รับรู้ในระดับโลก รวมทั้งการส่งเสริมการจัดการนำเที่ยวเชิงสุขภาพครบวงจรที่เชื่อมโยงกับการแพทย์แผนปัจจุบัน

1.1.3 การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยพัฒนาศักยภาพการผลิต และการบริหารจัดการตลอดโซ่อุปทานเกษตรอินทรีย์ ยกกระดับมาตรฐานและระบบการตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์ พัฒนาการตลาดและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ และส่งเสริมการวิจัย พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ เพื่อพัฒนาสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้เป็นที่ยอมรับทั้งด้านคุณภาพและมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ทั้งในระดับชุมชน ระดับประเทศ และระดับโลก

รวมถึงสร้างความปลอดภัยต่อสุขภาพของทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

1.2 ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (รอง)

1.2.1 เป้าหมาย

1) อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืน

2) ฟื้นฟูและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ

3) ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ

1.2.2 ประเด็นยุทธศาสตร์

1) **สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว** มุ่งเน้นการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจให้เติบโตและมีความเป็นธรรมบนความสมดุลของฐานทรัพยากรและคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ด้วยเศรษฐกิจฐานชีวภาพ นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิต สามารถลดความเสี่ยงของผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและลดปัญหาความขาดแคลนของทรัพยากร โดยมีเป้าหมายสู่สังคมที่มีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้นแต่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำลง ผ่านแนวทางและมาตรการต่าง ๆ เช่น การบริโภคและการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ส่งเสริมให้สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเอื้ออาทร และเสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติ ด้วยการ**ส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน** โดยส่งเสริมการบริโภคและผลิตสีเขียวอย่างยั่งยืน ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภคและผลิต การสร้างจิตสำนึกในการผลิตที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมกรรมการบริโภคอย่างพอเพียงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การใช้กลไกทางเศรษฐศาสตร์และมาตรการทางสังคมจูงใจผู้บริโภคและผู้ผลิต การใช้มาตรการตรวจสอบย้อนกลับถึงแหล่งที่มาของวัตถุดิบ รวมถึงการจัดการการปล่อยมลพิษจากภาคการผลิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจควบคู่กับการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมีมลพิษต่ำโดยกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวทั้งระบบ ซึ่งรวมถึงการสนับสนุนให้ทุกหน่วยงานของรัฐมีการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่ได้รับการรับรองผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมให้ภาคเอกชนใช้สินค้าและบริการจากผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการบริโภคที่ยั่งยืนโดยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

1.2.3 การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

เกษตรอินทรีย์เป็นกระบวนการทำการเกษตรด้วยกรรมวิธีทางธรรมชาติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ช่วยรักษาความสมบูรณ์ทางชีวภาพให้กับระบบนิเวศ ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามสมดุลของธรรมชาติ เน้นการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบในการผลิตภายใต้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ช่วยลดต้นทุนการผลิต ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคเกษตร สนับสนุนระบบเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจ

หมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว รวมถึงสนับสนุนแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโต รวมถึงอนุรักษ์ ฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

2. แผนระดับที่ 2

2.1 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ของยุทธศาสตร์ชาติลงสู่แผนระดับต่าง ๆ ในลักษณะที่มีการบูรณาการและเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติด้านที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ส่วนราชการสามารถนำไปใช้เป็นกรอบในการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาของประเทศตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติภายในปี 2580 โดยแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีทั้งหมด 23 ฉบับ เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ (03) การเกษตร (05) การท่องเที่ยว (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน และ (23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

2.1.1 ประเด็น (03) การเกษตร (หลัก)

1) เป้าหมายระดับประเด็นการพัฒนาของแผนแม่บทฯ

- (1) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น
- (2) ผลผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มขึ้น

2) การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ

เกษตรอินทรีย์เป็นแนวทางการทำเกษตรที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศ โดยเป็นการสนับสนุนการเพิ่มมูลค่าการผลิตสินค้าเกษตร ด้วยการผลิตสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ให้ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้งในระดับชุมชน ระดับประเทศและระดับสากล และการแปรรูปสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและสามารถส่งออกสร้างรายได้ให้กับประเทศ นอกจากนี้ ยังมีส่วนช่วยเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรในระยะยาว ด้วยการลดต้นทุนจากการใช้ปัจจัยการผลิตที่ได้จากธรรมชาติไม่ใช่สารเคมีในการผลิตและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทำให้ภาคเกษตรมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้อง

3.1) เกษตรปลอดภัย

3.1.1) แนวทางการพัฒนา

(1) สนับสนุนการบริหารจัดการฐานทรัพยากรทางเกษตรและระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จากการใช้สารเคมีในการผลิต ตลอดจนส่งเสริมการผลิตในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน อาทิ เกษตรอินทรีย์ เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ไม่มีการปนเปื้อนของสารเคมีอันตรายในสินค้าเกษตรและอาหาร และสร้างความปลอดภัยและความมั่นคงด้านอาหารในระดับครัวเรือน

(2) พัฒนาระบบคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัยและระบบการตรวจรับรองคุณภาพจากสถาบันที่มีความน่าเชื่อถือในระดับต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาคุณค่าทางโภชนาการของสินค้าเกษตรและอาหาร ตลอดจนการพัฒนากระบวนการตรวจสอบย้อนกลับให้เป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในและต่างประเทศ

(3) ส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกร ชุมชน ท้องถิ่น รวมถึงผู้ประกอบการ ให้สามารถผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่มีคุณภาพมาตรฐาน ทั้งมาตรฐานที่เป็นขั้นพื้นฐานตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และพัฒนาต่อยอดไปจนถึงมาตรฐานขั้นสูง เช่น มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น ตลอดจนส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาสินค้า พร้อมทั้งดูแลการผลิตอาหารภายใต้มาตรฐานความปลอดภัย และการคุ้มครองผู้บริโภคและการค้าระดับสากล

(4) สร้างความตระหนักรู้ของผู้ผลิตและผู้บริโภคถึงความสำคัญของความปลอดภัย เพื่อสุขภาพและโภชนาการที่เหมาะสม และส่งเสริมด้านการขยายตลาดการบริโภคสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัย

(5) สนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์วิถีชาวบ้าน เพื่อต่อยอดสู่เกษตรอินทรีย์เชิงพาณิชย์ ควบคู่กับการขยายตลาดเกษตรอินทรีย์ทั้งในและต่างประเทศ

3.1.2) เป้าหมายแผนย่อย

- (1) สินค้าเกษตรปลอดภัยมีมูลค่าเพิ่มขึ้น
- (2) ผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัยของไทยได้รับการยอมรับด้านคุณภาพความปลอดภัยและคุณค่าทางโภชนาการสูงขึ้น

3.1.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อย

เกษตรอินทรีย์เป็นแนวทางในการยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรไปสู่การผลิตสินค้าเกษตรพรีเมียมเพื่อเพิ่มมูลค่า เนื่องจากช่วยลดต้นทุนการผลิตในระยะยาวจากการใช้ปัจจัยการผลิตจากธรรมชาติโดยไม่ใช้สารเคมี และเป็นการผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้งในระดับชุมชน ระดับประเทศ และระดับสากล เป็นการสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับให้กับผู้บริโภคในคุณภาพความปลอดภัยและคุณค่าทางโภชนาการของสินค้าเกษตรอินทรีย์ สามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและส่งออกสร้างรายได้ให้กับประเทศ รวมถึงสามารถนำสินค้าเกษตรอินทรีย์ไปใช้เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าได้อีกด้วย

3.2) เกษตรชีวภาพ

3.2.1) แนวทางการพัฒนา

(1) ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิต การแปรรูป และการพัฒนาสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์จากฐานเกษตรกรรม และฐานทรัพยากรชีวภาพ ตลอดจนมีการใช้ฐานจากการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ซึ่งเป็นระบบการผลิตที่คำนึงถึงระบบนิเวศ สภาพแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อใช้ประโยชน์และต่อยอดไปสู่สินค้าเกษตรชีวภาพ

(2) ส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรให้เป็นพืชเศรษฐกิจตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ มุ่งแปรรูปเพื่อป้อนในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร สินค้าประเภทโภชนาเภสัช ผลิตภัณฑ์ประเภทเวชสำอาง และผลิตภัณฑ์กลุ่มเครื่องสำอาง รวมถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์สมุนไพร

(3) ส่งเสริมการทำการตลาดผ่านการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากเกษตรชีวภาพ ตลอดจนประโยชน์และสรรพคุณของสมุนไพรไทย โดยใช้โอกาสจากความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันที่หันมาใส่ใจสุขภาพ และการรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ

3.2.2) เป้าหมายแผนย่อย

สินค้าเกษตรชีวภาพมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

3.2.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อย

เกษตรอินทรีย์เป็นแนวทางในการยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรไปสู่การผลิตสินค้าเกษตรพรีเมียมเพื่อเพิ่มมูลค่า สามารถสนับสนุนการพัฒนาเกษตรชีวภาพด้วยการสนับสนุนวัตถุดิบอินทรีย์ที่มีคุณภาพและความปลอดภัยตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะสมุนไพรอินทรีย์เพื่อนำไปใช้แปรรูปและยกระดับผลิตภัณฑ์สู่ผลิตภัณฑ์เกษตรพรีเมียม

2.1.2 ประเด็น (05) การท่องเที่ยว (รอง)

1) เป้าหมายระดับประเด็นการพัฒนาของแผนแม่บทฯ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น

2) การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ

เกษตรอินทรีย์เป็นแนวทางในการยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรไปสู่การผลิตสินค้าเกษตรพรีเมียมเพื่อเพิ่มมูลค่า และช่วยสนับสนุนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว สามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศได้ โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเชิงนิเวศที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิตของเกษตรกรและการทำเกษตรอินทรีย์ในสถานที่จริง ซึ่งจะมีส่วนช่วยสร้างความเชื่อมั่นในสินค้าเกษตรอินทรีย์และสร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งสนับสนุนวัตถุดิบอาหารปลอดภัยให้กับโรงแรม ที่พัก และร้านอาหาร สร้างรายได้ให้กับเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และชุมชน

3) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้อง

3.1) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

3.1.1) แนวทางการพัฒนา

สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการบนฐานของทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เพื่อนำมาสร้างสรรค์คุณค่าและมูลค่าผ่านองค์ความรู้ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการออกแบบเพื่อสร้างสรรค์เป็นสินค้า รวมถึงการพัฒนากิจกรรมและบริการรูปแบบใหม่ ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น

3.1.2) เป้าหมายของแผนย่อย

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

3.1.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

เกษตรอินทรีย์เป็นแนวทางในการยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรไปสู่การผลิตสินค้าเกษตรพรีเมียมเพื่อเพิ่มมูลค่า และช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยสามารถพัฒนาไร่นาเกษตรอินทรีย์

เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเชิงนิเวศ เป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์สินค้าเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ รวมถึงสนับสนุนสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อเป็นวัตถุดิบและอาหารให้กับโรงแรมที่พักและร้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและชุมชน

3.2) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย

3.2.1) แนวทางการพัฒนา

พัฒนายกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านแพทย์แผนไทยให้มีมาตรฐานระดับสากล และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ โดยการวิจัย พัฒนานวัตกรรมต่อยอดให้เกิดสินค้าใหม่ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ พร้อมสร้างความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์การแพทย์แผนไทย

3.2.2) เป้าหมายของแผนย่อย

รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทยเพิ่มขึ้น

3.2.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ

เกษตรอินทรีย์เป็นแนวทางในการยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรไปสู่การผลิตสินค้าเกษตรพรีเมียมเพื่อเพิ่มมูลค่า และช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย โดยการสนับสนุนการใช้สินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์พรีเมียมเพื่อสุขภาพ ความงาม และเวชภัณฑ์ ในธุรกิจบริการเพื่อเพิ่มมูลค่า

2.1.3 ประเด็น (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (รอง)

1) เป้าหมายระดับประเด็นการพัฒนาของแผนแม่บทฯ

สภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน

2) การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ

เกษตรอินทรีย์เป็นแนวทางในการยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรไปสู่การผลิตสินค้าเกษตรพรีเมียมเพื่อเพิ่มมูลค่า เป็นการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากใช้ปัจจัยการผลิตจากธรรมชาติโดยไม่ใช้สารเคมี และเป็นการผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้งในระดับชุมชน ระดับประเทศ และระดับสากล จึงมีส่วนช่วยให้ทรัพยากรธรรมชาติมีความสมบูรณ์และสิ่งแวดล้อมดีขึ้น

3) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้อง

3.1) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

3.1.1) แนวทางการพัฒนา

ส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน โดยพัฒนาและส่งเสริมโรงงานอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรม และเมืองอุตสาหกรรม ตามแนวทางอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่ช่วยสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืน ทั้งการเพาะปลูก ปศุสัตว์ และประมง ตลอดจนห่วงโซ่มูลค่า และกำหนดให้ผลิตผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมติดตามสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนในระดับประเทศ ทั้งด้านการพัฒนาเครือข่ายที่ประกอบด้วย

สมาชิกจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านฐานข้อมูลตลอดวัฏจักรชีวิต เครื่องมือ วิธีการ ที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยการใช้มาตรการทาง เศรษฐศาสตร์ มาตรการทางสังคม และการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อกระตุ้นให้เกิดการผลิตและการบริโภคอย่าง ยั่งยืน

3.1.2) เป้าหมายแผนย่อย

การบริโภคและการผลิตของประเทศมีความยั่งยืนสูงขึ้น

3.1.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อย

เกษตรอินทรีย์เป็นแนวทางในการยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรไปสู่การผลิตสินค้า เกษตรพรีเมียมเพื่อเพิ่มมูลค่า และช่วยสนับสนุนการสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว โดย ส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน ทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำ ตลอดห่วงโซ่มูลค่า และเป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อม

2.1.4 ประเด็น (23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม (รอง)

1) เป้าหมายระดับประเด็นการพัฒนาของแผนแม่บท

มูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น

2) การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเกษตรเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของ ประเทศ โดยมุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทย์ความต้องการและสามารถใช้ประโยชน์เชิง พาณิชย์ได้ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายร่วมกับสถาบันการศึกษา และภาคเอกชน

3) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้อง

3.1) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านสิ่งแวดล้อม

3.1.1) แนวทางการพัฒนา

พัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้ นวัตกรรมในการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อม และการจัดการมลพิษ เพื่อส่งเสริมภาคการผลิตทางเศรษฐกิจที่ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีประเด็นการวิจัยที่สำคัญ อาทิ การผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

3.1.2) เป้าหมายแผนย่อย

การประยุกต์ใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจสีเขียว อย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น

3.1.3) การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อย

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเกษตรมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนา เกษตรอินทรีย์ของประเทศ โดยวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านปัจจัยการผลิตเกษตรอินทรีย์เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดี ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมถึงวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อม และการ จัดการมลพิษ เพื่อส่งเสริมภาคการผลิตทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)

การพัฒนาประเทศไทยภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) มีวัตถุประสงค์เพื่อพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” ซึ่งเป็นการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับโครงสร้าง นโยบาย และกลไก เพื่อมุ่งเสริมสร้างสังคมที่ก้าวหน้าพลวัตของโลก และเกื้อหนุนให้คนไทยมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมกับการยกระดับกิจกรรมการผลิตและการให้บริการให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้น โดยอยู่บนพื้นฐานของความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม กำหนดเป้าหมายหลัก 5 ประการ ประกอบด้วย (1) การปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม (2) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ (3) การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม (4) การเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืน (5) การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่ เพื่อถ่ายทอดเป้าหมายหลักไปสู่ภาพของการขับเคลื่อนที่ชัดเจนได้กำหนดหมุดหมายการพัฒนา จำนวน 13 หมุดหมาย ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงสิ่งที่ประเทศไทยปรารถนาจะ ‘เป็น’ หรือมุ่งหวังจะ ‘มี’ เพื่อสะท้อน ประเด็นการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงต่อการพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้าง มูลค่าอย่างยั่งยืน” โดยหมุดหมายทั้ง 13 ประการ แบ่งออกได้เป็น 4 มิติ โดยมีมิติและหมุดหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ 2 มิติ 3 หมุดหมาย ได้แก่ มิติการพัฒนาที่ 1 ภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย ประกอบด้วยหมุดหมายที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง (หลัก) หมุดหมายที่ 2 ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน มิติการพัฒนาที่ 3 ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือหมุดหมายที่ 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ (รอง) ดังนี้

2.2.1 มิติการพัฒนาที่ 1 ภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย

1) หมุดหมายที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง (หลัก)

1.1) เป้าหมายระดับยุทธศาสตร์

มูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปสูงขึ้น โดยเกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดที่ 1.3 พื้นที่เกษตรอินทรีย์ เพิ่มขึ้นเป็น 2.0 ล้านไร่ เมื่อสิ้นสุดแผน

1.2) กลยุทธ์การพัฒนา ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 2 การส่งเสริมการผลิตและการขยายตัวของตลาดของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปที่มีมูลค่าเพิ่มสูง ให้มีความสำคัญกับการรณรงค์ และส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีการตระหนักเลือกใช้และบริโภคสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปที่ปลอดภัย มีคุณภาพสูงและได้มาตรฐาน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ส่วนราชการมีการใช้สินค้าเกษตรและสินค้าเกษตรแปรรูปที่ได้คุณภาพ อาทิ ผลผลิตจากการเกษตรสำหรับใช้ในโรงพยาบาล โรงเรียน เรือรบ และอาหารทางการแพทย์

กลยุทธ์ที่ 3 การขยายผลรูปแบบเกษตรยั่งยืนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีมูลค่าเพิ่มสูงจากแบบอย่างความสำเร็จในประเทศ ด้วยการส่งเสริมการทำเกษตรยั่งยืนที่ตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่อาศัยธรรมชาติเป็นพื้นฐาน ผ่านการดำเนินการปกป้อง จัดการอย่าง

ยั่งยืน และฟื้นฟูธรรมชาติหรือระบบนิเวศที่เปลี่ยนไป เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของมนุษย์ และเป็นประโยชน์ต่อความหลากหลายทางชีวภาพ สนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็น เพื่อให้เกิดการขยายผลรูปแบบเกษตรกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีมูลค่าเพิ่มสูง อาทิ สารชีวภัณฑ์ ปุ๋ยชีวภาพ พร้อมทั้งให้มีการจัดเก็บข้อมูลปริมาณการผลิตและการใช้สารชีวภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ขยายผลแบบอย่างความสำเร็จในการบริหารจัดการเพื่อผลิตสินค้าเกษตร ให้สอดคล้องกับทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ 6 การสนับสนุนระบบประกันภัยและรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและสินค้าเกษตรแปรรูปที่เกษตรกรเข้าถึงได้ ดำเนินการให้มีการปรับลดต้นทุนการทำธุรกรรมของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับการขอรับรองมาตรฐานต่าง ๆ ตลอดทั้งโซ่อุปทาน เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงและจูงใจให้เกษตรกรมีการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐานมากยิ่งขึ้น และสนับสนุนบทบาทของเอกชนในการเชื่อมโยงผลผลิตของเกษตรกรที่ได้มาตรฐาน เพื่อเข้าสู่โซ่อุปทานสินค้าเกษตรสร้างมูลค่า

กลยุทธ์ที่ 9 การพัฒนาฐานข้อมูลและคลังข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร รวมทั้งผลักดันให้มีการใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพัฒนาแพลตฟอร์มและแอปพลิเคชันสำหรับการเข้าถึงคลังข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้มีการใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรในการจำแนกรูปแบบการผลิตและสมรรถนะของเกษตรกร เพื่อให้การจัดทำแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภาคเกษตร รวมถึงมาตรการต่าง ๆ มีความเหมาะสมกับสมรรถนะเกษตรกรและศักยภาพของพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน

กลยุทธ์ที่ 11 การยกระดับขีดความสามารถของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ด้วยการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการฟาร์ม ความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของเกษตรกร

2) หมายเหตุที่ 2 ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน

2.1) เป้าหมายระดับหมายเหตุ

การเปลี่ยนการท่องเที่ยวไทยเป็นการท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมและบริการที่มีศักยภาพอื่น

2.2) กลยุทธ์การพัฒนา มีกลยุทธ์ทั้งหมด 6 กลยุทธ์ เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ 1 กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 2 การส่งเสริมการพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพรองรับนักท่องเที่ยวทั่วไป สนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการท่องเที่ยวในเมืองรอง ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม

2.2.2 มิติการพัฒนาที่ 3 ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) หมายเหตุที่ 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ (รอง)

1.1) เป้าหมายระดับหมายเหตุ

การอนุรักษ์ ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

1.2) กลยุทธ์การพัฒนา ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 3 การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติจากส่วนเหลือให้เกิดประโยชน์ที่

หลากหลาย ปราศจากเศษเหลือและของเสียจากเกษตรกรรม บริหารจัดการของเหลือจากการผลิตและการบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ บริหารจัดการกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้เหมาะสมกับศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ บริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ 5 การปรับพฤติกรรมทางเศรษฐกิจและการดำรงชีพเข้าสู่วิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืน โดยการสร้างความตระหนักรู้ให้เกิดในสังคม ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุล ส่งเสริมการสร้างความตระหนัก จิตสำนึก ทักษะคิดแก้ปัญหาทุกภาคส่วนให้คำนึงถึงความสำคัญของการดำเนินการตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ เร่งผลักดันให้มีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายในทุกภาคส่วน ส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสร้างแรงจูงใจ และทัศนคติในการดำรงชีวิตของผู้บริโภคเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่การบริโภคที่ยั่งยืน และกระตุ้นให้ผู้บริโภคปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่วิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3. แผนระดับที่ 3

3.1 แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2570

โมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) เป็นการพัฒนา 3 เศรษฐกิจ ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) มีวัตถุประสงค์เพื่อขับเคลื่อนการเติบโตของเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคมด้วยการสร้างความเข้มแข็งในระดับพื้นที่ ขยายสู่ประเทศและเชื่อมโยงต่างประเทศ มุ่งเน้นการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจจากฐานทรัพยากรที่มีความหลากหลายด้วยการใช้ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม ร่วมกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และความคิดสร้างสรรค์ในการเพิ่มการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ใน 5 สาขายุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) เกษตรและอาหาร 2) สุขภาพและการแพทย์ 3) พลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ 4) การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และ 5) เศรษฐกิจหมุนเวียน รวมถึงการรักษาฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพให้สมดุลระหว่างการมีอยู่และการใช้ไป เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีวิสัยทัศน์คือ “เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ประชาชนมีรายได้ดี คุณภาพชีวิตดี รักษาและฟื้นฟูฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพให้มีคุณภาพที่ดี ด้วยการใช้ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม” ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ทั้ง 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ **ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความยั่งยืนของฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพด้วยการจัดสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์** เน้นการนำความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ไปบริหารจัดการให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์เพื่อความยั่งยืนของฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ และการเพิ่มทักษะการบริหารจัดการทรัพยากรให้แก่ชุมชนและคนรุ่นใหม่ **ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งด้วยทุนทรัพยากร อัตลักษณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่** เน้นการใช้ประโยชน์จากความเข้มแข็งของชุมชน ความหลากหลายทางชีวภาพ มาต่อยอดยกระดับมูลค่าในห่วงโซ่การผลิตสินค้าให้มีมูลค่าสูงขึ้น ให้มีความสำคัญกับการนำความรู้

เทคโนโลยีและนวัตกรรมมายกระดับคุณภาพและความปลอดภัยของอาหาร เพื่อสร้างเศรษฐกิจให้ชุมชน พัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการมูลค่าสูงจากความหลากหลายทางชีวภาพด้วยการยกระดับมาตรฐานและการสร้างนวัตกรรม เช่น สมุนไพรไทยที่มีฤทธิ์ทางชีวภาพหลากหลายสามารถพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ยา หรืออาหารเสริมสุขภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้ BCG ให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาตรฐานการผลิตที่ยั่งยืน เทียบเท่ามาตรฐานสากล รวมถึงการยกระดับผลิตภัณฑ์หรือบริการด้วยการใช้นวัตกรรมเข้มข้น เช่น ระบบการผลิตพืชในโรงเรือนอัจฉริยะ โดยมีแนวทางการดำเนินการปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตร และอาหารไปสู่ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง ด้วยการปรับเปลี่ยนระบบการเกษตรสู่ประสิทธิภาพสูง มาตรฐานสูง และมูลค่าสูง การปรับปรุงกระบวนการผลิตสู่ระบบการผลิตสีเขียวและการผลิตที่ยั่งยืน ลดการสูญเสียระหว่างการผลิตและขยะอาหาร และการยกระดับกระบวนการผลิตด้วยเทคโนโลยีขั้นสูง ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างความสามารถในการตอบสนองต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก เน้นสร้างการเติบโตอย่างมีคุณภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ลดการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศเพื่อนำไปสู่สังคมคาร์บอนต่ำ การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานทางด้านคุณภาพสำหรับวิเคราะห์ทดสอบสารตกค้างในผลิตภัณฑ์เกษตร เพื่อสนับสนุนการยกระดับประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่มีความปลอดภัยโดยการตรวจวิเคราะห์ที่เป็นไปตามมาตรฐานสากล รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีขั้นก้าวหน้า อาทิ กลุ่มจุลินทรีย์ที่ซับซ้อน (Complex Microbiota) ที่อาศัยอยู่ในพืชและในดินที่ปลูกเป็นตัวกำหนดความแข็งแรงของพืช

3.2 แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2562-2570)

มีวิสัยทัศน์ คือ “ไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตอาหารอนาคตแห่งอาเซียนควบคู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก” โดยมีผลิตภัณฑ์เป้าหมาย ได้แก่ 1) **สินค้า (Commodity)** เช่น กลุ่มข้าวและธัญพืช กลุ่มปศุสัตว์ ประมง กลุ่มผักผลไม้ กลุ่มเครื่องปรุงรส น้ำตาล และมันสำปะหลัง ในรูปแบบอาหารพร้อมรับประทาน (Ready to Eat) อาหารอินทรีย์ (Organic Food) เครื่องดื่มสุขภาพ (Healthy Drinks) สินค้าที่มีบรรจุภัณฑ์ทันสมัย (Modern Packaging) บรรจุภัณฑ์ฉลาด (Intelligent Packaging) รวมถึงอาหารที่ยกระดับด้วยการคัดแยกเกรด (Premium Fresh Food) และ 2) **สินค้าอนาคต (Future Food)** เช่น อาหารสุขภาพและอาหารฟังก์ชัน (Healthy and Functional Food) ผลิตภัณฑ์อาหารจากเทคโนโลยีชีวภาพ (Food Biotechnology Products) อาหารฮาลาล อาหารใหม่ (Novel Food) อาหารและวัตถุดิบเพื่อผลิตอาหารคุณภาพสูง (High Value Added Food Products & Organic Food Ingredients) และธุรกิจเกี่ยวเนื่องเพื่อสนับสนุนนวัตกรรมอาหาร (Supporting Business for Food Innovation) อาทิ บรรจุภัณฑ์อาหาร และเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนนวัตกรรมอาหาร เป็นต้น ประกอบด้วยมาตรการการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร 4 มาตรการ เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ 2 มาตรการ ได้แก่ **มาตรการที่ 2 สร้างนวัตกรรมอาหารอนาคต (Future Food Innovation)** เป็นมาตรการผลักดันให้ประเทศไทยสร้างประโยชน์จากการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ (Local Content) ซึ่งมุ่งเน้นเพื่อยกระดับนวัตกรรมอาหารอนาคตสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ โดยมีแนวทางการดำเนินงาน พัฒนาและสนับสนุนการใช้ Intelligence Packaging (บรรจุภัณฑ์ฉลาด)

ที่สามารถแสดงข้อมูลระดับสินค้า (Grade) คุณภาพ และความปลอดภัยทางอาหาร เพื่อใช้บรรจุอาหารสด เช่น ผลไม้ ซึ่งจะช่วยเพิ่มมูลค่าสินค้าอาหาร **มาตรการที่ 3 สร้างโอกาสทางธุรกิจ (New Marketing Platform)** เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจทั้งในและต่างประเทศผ่านแพลตฟอร์ม (Platform) ที่เหมาะสมกับผู้ผลิตทุกระดับ การเชื่อมโยงสู่ภาคการผลิต การค้าสู่สากล และเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์อาหารกับการท่องเที่ยว โดยการจัดกิจกรรม World Food Expo ระดับโลกในไทย และ National/ Regional Food Festival แสดงศักยภาพอาหารไทย ในระดับภูมิภาค เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว และเพิ่มช่องทางการตลาดให้ผู้ประกอบการ

3.3 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570)

มีวิสัยทัศน์ คือ “การท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นคุณค่า มีความสามารถในการปรับตัว เติบโตอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม” (Rebuilding High Value Tourism Industry with Resilience, Sustainability and Inclusive Growth) มุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เข้มแข็ง ต่อยอดการพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับภาวะปกติถัดไป (Next Normal) เป็นการพลิกโฉมการท่องเที่ยวของไทยสู่การท่องเที่ยวมูลค่าสูง (High Value Tourism) และให้ความสำคัญกับการยกระดับใน 3 มิติ ได้แก่ มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายให้ การท่องเที่ยวไทยมีความเข้มแข็ง และสมดุล ยกระดับการเชื่อมโยงและโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว สร้าง ความเชื่อมั่นและมอบประสบการณ์ท่องเที่ยวคุณค่าสูง และมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ จำนวน 1 ยุทธศาสตร์คือ **ยุทธศาสตร์ที่ 3** การยกระดับ ประสบการณ์ท่องเที่ยว (Tourism Experience) แบบครบวงจรโดยมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวเป็นศูนย์กลาง (Traveler’s Experience & Centricity) เกี่ยวข้องกับ **กลยุทธ์ที่ 3.1** สร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวอันน่า ประทับใจที่มีคุณค่าเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (Value-Based Tourism) โดยการ สื่อสารและประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวสัมผัสถึงคุณค่าของสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวอย่างมี ประสิทธิภาพ และ**กลยุทธ์ที่ 3.2** ส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวศักยภาพสูงที่หลากหลายและสร้างสรรค์ของ ไทย (High-Potential and Creative Tourism) ส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ สุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย (Medical & Wellness Tourism)

3.4 แผนปฏิบัติการด้านการเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2566-2570

มีวิสัยทัศน์ คือ “เกษตรไทยสู่เกษตรมูลค่าสูง เกษตรกรมีรายได้สูง มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ” มุ่งเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรมีอาชีพสามารถยกระดับผลิต ภาพการผลิตภาคเกษตรให้สูงขึ้น ด้วยความร่วมมือจากเครือข่ายของทุกภาคส่วน เพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขันของสินค้าเกษตรในระดับนานาชาติ ส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้าน การเกษตร ควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้สามารถใช้ประโยชน์และต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้อย่างแท้จริง พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเกษตรให้เพียงพอและทั่วถึง และบริหารจัดการ ทรัพยากรทางการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ เพื่อสร้างความเข้มแข็งในระดับฐาน รากให้สามารถพึ่งตนเองและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ประกอบด้วย 4 ประเด็นการพัฒนา เกี่ยวข้องกับเกษตร

อินทรีย์ทั้ง 4 ประเด็นการพัฒนา ได้แก่ **ประเด็นการพัฒนาที่ 1** ยกระดับศักยภาพเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรสู่ผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรแห่งอนาคต มุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้และกระบวนการทางความคิดของเกษตรกรเพื่อไปสู่การเป็นเกษตรกรมืออาชีพ (Smart Farmer) สร้างและพัฒนากำลังคนคุณภาพในภาคเกษตร สนับสนุนคนรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตร (Young Smart Farmer) และยกระดับศักยภาพเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร (Startup) รวมทั้งสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร **ประเด็นการพัฒนาที่ 2** ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรและบริการมูลค่าสูง ให้ความสำคัญกับการยกระดับการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรสู่ผลิตภัณฑ์และบริการมูลค่าสูงที่มีศักยภาพทางการตลาดในอนาคต ปรับโครงสร้างการผลิตจากผลิตมากแต่สร้างรายได้น้อย (More for Less) ไปสู่การผลิตน้อยแต่สร้างรายได้มาก (Less for More) ด้วยการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ในการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่คุณค่า ให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน มีความปลอดภัย สามารถแข่งขันในตลาดได้ โดยส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพมาตรฐาน พัฒนาและจัดหาปัจจัยการผลิตให้มีคุณภาพและมีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร รวมทั้งสนับสนุนองค์ความรู้ในการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างถูกวิธีและมีความเหมาะสม โดยพัฒนาและยกระดับการผลิต การแปรรูปสินค้าเกษตร และบริการมูลค่าสูง ยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรและพัฒนาระบบตรวจสอบย้อนกลับ โดยส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมอนาคต สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการผลิตและการบริโภคสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัย เพื่อให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคเกิดความตระหนักในการทำการเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย รวมทั้งความสำคัญของกระบวนการผลิตที่ดีตลอดโซ่อุปทาน ตลอดจนส่งเสริมการท่องเที่ยววิถี **ประเด็นการพัฒนาที่ 3** เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเกษตร เน้นการรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ และการสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน การสร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยส่งเสริมการผลิตและบริโภคสินค้าเกษตรที่รักษาระบบนิเวศและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรอย่างเต็มประสิทธิภาพ (Zero Waste) สร้างความสมดุลในการใช้ทรัพยากรทางการเกษตร และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก **ประเด็นการพัฒนาที่ 4** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเกษตร มุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบนิเวศการเกษตรที่สนับสนุนการผลิต การแปรรูป การตลาด และการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรตลอดโซ่อุปทาน ทั้งการบริหารจัดการระบบโลจิสติกส์เกษตร รวมถึงการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคเกษตรด้วยงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการเกษตร พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบโลจิสติกส์เกษตร สร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงทางการเกษตร อาทิ เกษตรพันธสัญญาที่เป็นธรรม ประกันภัยสินค้าเกษตร ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมและพัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตร โดยการเพิ่มโอกาสการขยายตลาดสินค้าเกษตรไทยทั้งในและต่างประเทศ โดยสร้างความร่วมมือกับแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ พัฒนาระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ด้านการเกษตร ได้มาตรฐานและครบวงจรตลอดโซ่อุปทานตั้งแต่การผลิตจนถึงการตลาด และเป็นเอกภาพจากฐานข้อมูลเดียวกัน (Single Big Data) และปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตร ให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

3.5 แผนปฏิบัติการด้านการจัดการด้านอาหารของประเทศไทย ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2566-2570)

มีวิสัยทัศน์ คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคงด้านอาหารและโภชนาการ เป็นแหล่งอาหารที่มีคุณภาพสูง ปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการ เพื่อชาวไทยและชาวโลกอย่างยั่งยืน” มีเป้าหมายให้จำนวนคนขาดแคลนอาหารลดลง ปริมาณการสูญเสียอาหารและขยะอาหารลดลง ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อคุณภาพและความปลอดภัยอาหารเพิ่มขึ้น มูลค่าการค้าอาหารเพิ่มขึ้น จำนวนคนที่มีภาวะทุพโภชนาการลดลง และมีกลไกประสานงานกลางและบูรณาการการดำเนินงาน ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ 2 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ **ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคงอาหาร** ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่มีคุณภาพให้เพียงพอต่อการบริโภค โดยคำนึงถึงความเหมาะสมตามสภาพพื้นที่ (Zoning by Agri-map) ภูมิอากาศ และความหลากหลายทั้งชนิดและคุณค่าทางโภชนาการ พัฒนาประสิทธิภาพการผลิตอาหารปลอดภัย และการใช้ประโยชน์จากอาหาร ด้วยการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านสินค้าเกษตรและอาหารที่มีคุณภาพ ความปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการ ให้กับเกษตรกรและประชาชนทั่วไปอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการส่งเสริมการผลิตสินค้าตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของไทย มาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบกลุ่ม รวมทั้งมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ระดับสากล ในสินค้าพืช ปศุสัตว์ และประมง และส่งเสริมการเข้าถึงอาหารในระดับครัวเรือน และชุมชนเมือง/ชนบท ด้วยการสนับสนุนให้ครัวเรือนเกษตรผลิตอาหารที่หลากหลาย ส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ และส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพร เพื่อประโยชน์ด้านสุขภาพและโภชนาการ **ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านคุณภาพและความปลอดภัยด้านอาหาร** มุ่งสร้างความเชื่อมั่นในอาหารที่มีคุณภาพสูง ปลอดภัยและมีคุณค่าทางโภชนาการ เพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคและการค้าทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งเป็นพื้นฐานของเศรษฐกิจและสังคมที่มาจากการเกษตรและอาหาร โดยสร้างมาตรฐานด้านคุณภาพและความปลอดภัยอาหารให้เป็นมาตรฐานเดียว และส่งเสริมการบังคับใช้ ด้วยการปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานอาหารของไทยให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และครอบคลุมตลอดห่วงโซ่ สนับสนุนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดได้ และส่งเสริมให้ผู้ผลิตในทุกระดับเข้าสู่ระบบมาตรฐานทั้งโดยสมัครใจ พัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรขั้นต้นให้มีคุณภาพสูง ปลอดภัย และคุณค่าทางโภชนาการเพิ่มขึ้น ด้วยการวิจัย พัฒนาพันธุ์พืชและสัตว์ รวมทั้งปุ๋ย อาหารสัตว์ และการควบคุมป้องกันโรค เพื่อพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพสูง ปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการเพิ่มขึ้น สนับสนุนการเกษตรที่เกื้อหนุนต่อสุขภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและยั่งยืน เสริมสร้างความเข้มแข็งภาคการผลิตในระดับชุมชนและท้องถิ่น เพื่อป้องกันการสูญเสียและเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิต ด้วยคุณภาพระดับพรีเมียม ด้วยการเสริมสร้างความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี สนับสนุนการรวมกลุ่ม ชุมชนและท้องถิ่นมีบทบาทที่สำคัญในการผลิตอาหารที่มีคุณภาพระดับพรีเมียม ปลอดภัย ลดการสูญเสีย เพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิต และมีคุณค่าทางโภชนาการ ส่งเสริมการค้าและการตลาดผลิตภัณฑ์มาตรฐาน ทั้งที่มาจากการผลิตในระดับชุมชนและอุตสาหกรรม เพื่อให้ผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศมีการยอมรับและเชื่อมั่นในอาหารไทยทั้งด้านคุณภาพ ความปลอดภัย และคุณค่าทางโภชนาการ ทำให้มีการขยายตลาดได้มากขึ้น และเสริมสร้างความเข้มแข็งในการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารของประเทศไทย โดยเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบการตรวจรับรองและการเฝ้าระวังตามแนวสากลเพื่อควบคุมคุณภาพและความปลอดภัยตามมาตรฐานทั้งภายในและเพื่อการส่งออก

ส่วนที่ 3

ความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals : SDGs)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นการพัฒนาต่อเนื่องจากเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals - MDGs) ซึ่งต้องการเสริมสร้างมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ที่ได้สิ้นสุดลงเมื่อปี 2015 (พ.ศ.2558) องค์การสหประชาชาติ จึงจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals –SDGs) เพื่อเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลกในอีก 15 ปี ข้างหน้า ปี 2016-2030 (พ.ศ. 2559-2573) มุ่งหวังที่จะแก้ปัญหาที่โลกกำลังเผชิญอยู่ เช่น ความยากจน และสภาวะโลกร้อน ตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะดำเนินการให้สำเร็จได้ภายในปี 2030 (พ.ศ.2573) ครอบคลุม 5 มิติ ได้แก่ 1) มิติสังคม (People) 2) มิติเศรษฐกิจ (Prosperity) และ 3) มิติสิ่งแวดล้อม (Planet) 4) มิติสันติภาพและสถาบัน (Peace) และ 5) มิติหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) โดยมีมิติ 1-3 อยู่ภายใต้เสาหลักของมิติความยั่งยืน (Three Pillars of Sustainability) โดย SDGs มีทั้งหมด 17 เป้าหมาย (Goals) 169 เป้าหมายย่อย (Targets) โดยเกษตรอินทรีย์เกี่ยวข้องกับ 2 เป้าหมาย 2 เป้าหมายย่อย ดังนี้

1. เป้าหมายที่ 2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน (หลัก) เป้าหมายย่อย 2.4 การสร้างหลักประกันว่าจะมีระบบการผลิตอาหารที่ยั่งยืน และดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติทางการเกษตรที่มีภูมิคุ้มกันที่จะเพิ่มผลผลิตและการผลิต และรักษาระบบนิเวศ เพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภาวะอากาศรุนแรง ภัยแล้ง อุทกภัย และภัยพิบัติอื่น ๆ และจะช่วยพัฒนาผืนดินและคุณภาพดินอย่างต่อเนื่อง โดยมีตัวชี้วัดที่ 2.4.1 ร้อยละของพื้นที่เกษตรที่มีการทำการเกษตรแบบยั่งยืน

2. เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน เป้าหมายย่อย 12.1 ดำเนินการให้เป็นผลตามกรอบการดำเนินงานระยะ 10 ปี ว่าด้วยการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ทุกประเทศนำไปปฏิบัติโดยประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นผู้นำ โดยคำนึงถึงการพัฒนาและขีดความสามารถของประเทศกำลังพัฒนา

เกษตรอินทรีย์เป็นสำคัญส่วนหนึ่งของการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิต การผลิตและการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสของเกษตรกรรายย่อย เน้นการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวกับการเกษตรในประเทศกำลังพัฒนา รวมถึงการจัดการและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ลดการปล่อยสารเคมีและของเสียเป็นพิษออกสู่ธรรมชาติและจัดการอย่างถูกต้อง สนับสนุนขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของประเทศกำลังพัฒนา ให้นำไปสู่การผลิตและบริโภคผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่ยั่งยืนยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 4

สาระสำคัญของแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2566-2570

1. การประเมินสถานการณ์ ปัญหา และความจำเป็นของแผนปฏิบัติการฯ

1.1 สถานการณ์เกษตรอินทรีย์

1.1.1 สถานการณ์เกษตรอินทรีย์ของโลก

1) การผลิต

พื้นที่เกษตรอินทรีย์ของโลกมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น จากรายงานผลการสำรวจ 190 ประเทศของสถาบันวิจัยเกษตรกรรมอินทรีย์ (The Research Institute of Organic Agriculture: FiBL) และสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agricultural Movements: IFOAM) พบว่า ในปี 2563 มีพื้นที่การผลิตเกษตรอินทรีย์ของโลกรวม 468.29 ล้านไร่ หรือคิดสัดส่วนเป็นร้อยละ 1.60 ของพื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตรทั้งหมด โดยเพิ่มขึ้นจาก 451.79 ล้านไร่ ในปี 2562 จำนวน 16.5 ล้านไร่ หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.65 โดยส่วนใหญ่เป็นผลจากภูมิภาคละตินอเมริกามีพื้นที่เกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาอัตราการเพิ่มของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ของภูมิภาคต่าง ๆ ในปี 2562-2563 พบว่า ภูมิภาคที่มีอัตราการเพิ่มของพื้นที่เกษตรอินทรีย์มากที่สุด คือ ละตินอเมริกา โดยในปี 2563 มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์รวม 62.18 ล้านไร่ เพิ่มขึ้นจาก 51.83 ล้านไร่ ในปี 2562 จำนวน 10.35 ล้านไร่ หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 19.97 เมื่อเทียบกับปี 2561 รองลงมา ได้แก่ เอเชีย ยุโรป แอฟริกา และอเมริกาเหนือ โดยมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 3.97 3.44 2.76 และ 2.65 ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 พื้นที่เกษตรอินทรีย์ของโลก จำแนกตามภูมิภาค ปี 2559-2563

หน่วย: ล้านไร่

ภูมิภาค	2559	2560	2561	2562	2563	อัตราการเปลี่ยนแปลง ปี 2562-2563 (ร้อยละ)
โอเชียเนีย	170.89	224.31	224.96	224.26	224.43	0.08
ยุโรป	84.60	89.89	97.72	103.27	106.82	3.44
ละตินอเมริกา	46.83	49.97	50.05	51.83	62.18	19.97
เอเชีย	30.50	37.51	40.86	36.95	38.41	3.97
อเมริกาเหนือ	19.57	20.14	20.84	22.80	23.40	2.65
แอฟริกา	11.21	12.50	12.40	12.70	13.04	2.76
รวม	363.60	434.33	446.84	451.79	468.29	3.65

ที่มา: FiBL (2022): Area Data on Organic Agriculture Worldwide 2016-2020. The Statistics.FiBL.org Website Maintained by the Research Institute of Organic Agriculture (FiBL), Frick, Switzerland. Available at <https://statistics.fibl.org/world/key-indicators.html>. Accessed February 18, 2022

เมื่อพิจารณาสัดส่วนพื้นที่เกษตรอินทรีย์ในปี 2563 พบว่า โอเชียเนีย (ออสเตรเลียและประเทศในหมู่เกาะใกล้เคียง) มีสัดส่วนพื้นที่เกษตรอินทรีย์สูงสุดของโลก โดยมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 224.43 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 47.93 ของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ทั้งหมดของโลก รองลงมา คือ ยุโรป มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 106.82 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 22.81 ของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ทั้งหมดของโลก ละตินอเมริกา มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 62.18 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 13.28 ของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ทั้งหมดของโลก สำหรับเอเชีย มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 38.41 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.20 ของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ทั้งหมดของโลก (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 สัดส่วนพื้นที่เกษตรอินทรีย์ จำแนกตามภูมิภาค ปี 2560-2563

ภูมิภาค	2560		2561		2562		2563	
	พื้นที่ (ล้านไร่)	สัดส่วน (ร้อยละ)	พื้นที่ (ล้านไร่)	สัดส่วน (ร้อยละ)	พื้นที่ (ล้านไร่)	สัดส่วน (ร้อยละ)	พื้นที่ (ล้านไร่)	สัดส่วน (ร้อยละ)
โอเชียเนีย	224.31	51.64	224.96	50.35	224.26	49.64	224.43	47.93
ยุโรป	89.89	20.69	97.72	21.87	103.27	22.86	106.82	22.81
ละตินอเมริกา	49.97	11.51	50.05	11.20	51.83	11.47	62.18	13.28
เอเชีย	37.51	8.64	40.86	9.14	36.95	8.18	38.41	8.20
อเมริกาเหนือ	20.14	4.64	20.84	4.66	22.80	5.05	23.40	5.00
แอฟริกา	12.50	2.88	12.40	2.78	12.70	2.81	13.04	2.79
รวม	434.33	100.00	446.84	100.00	451.79	100.00	468.29	100.00

ที่มา: FiBL (2022): Area Data on Organic Agriculture Worldwide 2016-2020. The Statistics.FiBL.org Website Maintained by the Research Institute of Organic Agriculture (FiBL), Frick, Switzerland. Available at <https://statistics.fibl.org/world/key-indicators.html>. Accessed February 18, 2022

2) มูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาดโลก

มูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาดโลก ปี 2563 อยู่ที่ 4.304 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ซึ่งมีมูลค่า 3.699 ล้านล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.38 (ตารางที่ 3)

ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีมูลค่ามากที่สุด คือ อเมริกาเหนือ โดยในปี 2563 สินค้าเกษตรอินทรีย์มีมูลค่า 1.916 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 1.675 ล้านล้านบาท ในปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.40 โดยสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์รายใหญ่ของโลก ซึ่งมีการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญ เช่น ข้าวสาลี ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลือง ลูกพีช ผัก และข้าวโอ๊ต โดยในปี 2563 สินค้าเกษตรอินทรีย์มีมูลค่า 1.764 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 1.554 ล้านล้านบาท ในปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.53 รองลงมา คือ ยุโรป ซึ่งในปี 2563 สินค้าเกษตรอินทรีย์มีมูลค่า 1.855 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 1.573 ล้านล้านบาท ในปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.96 โดยประเทศที่มีมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์สูงสุด คือ เยอรมนี มีการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญ เช่น ข้าวสาลี ข้าวไรย์ ข้าวบาร์เลย์ ข้าวโอ๊ต และข้าวทริททิเคิล โดยในปี 2563 สินค้าเกษตรอินทรีย์มีมูลค่า 0.535 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 0.416 ล้านล้านบาท ในปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 28.55

ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ของเอเชีย ในปี 2563 สินค้าเกษตรอินทรีย์มีมูลค่า 0.447 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 0.375 ล้านล้านบาท ในปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 19.28 โดยประเทศที่มีมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์มากที่สุด คือ จีน มีการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ถั่วเหลือง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวสาลี และชา โดยในปี 2563 สินค้าเกษตรอินทรีย์มีมูลค่า 0.365 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 0.296 ล้านล้านบาท ในปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 23.34

ตารางที่ 3 มูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาดโลก ปี 2559-2563

หน่วย : ล้านบาท

ภูมิภาค	ประเทศ	2559	2560	2561	2562	2563	อัตราการเปลี่ยนแปลง ปี 2562-2563 (ร้อยละ)
อเมริกาเหนือ	รวม	2,247,759.93	1,646,411.62	1,666,355.87	1,675,181.36	1,916,459.25	14.40
	สหรัฐอเมริกา	1,465,083.96	1,531,518.51	1,547,376.91	1,554,234.66	1,764,447.83	13.53
	แคนาดา	782,675.97	114,893.11	118,978.96	120,946.70	152,011.42	25.68
ยุโรป	รวม	1,289,064.46	1,446,748.87	1,553,880.19	1,572,700.23	1,855,207.36	17.96
	เยอรมนี	361,598.97	395,792.45	416,231.77	416,014.96	534,796.73	28.55
	ฝรั่งเศส	256,987.83	303,198.45	348,665.64	392,555.47	453,060.95	15.41
	อิตาลี	100,872.30	120,077.46	132,881.33	125,986.15	138,140.96	9.65
	สวิสเซอร์แลนด์	87,662.00	93,206.44	101,274.42	101,196.25	128,509.98	26.99
	สหราชอาณาจักร	89,693.94	93,158.60	96,789.34	93,106.02	102,000.26	9.55
	สเปน	62,606.45	72,842.65	72,602.11	80,236.67	90,191.20	12.41
	ออสเตรีย	58,814.20	65,960.30	69,054.03	66,729.22	80,808.18	21.10
	เดนมาร์ก	53,106.75	61,270.13	68,939.58	68,918.77	79,916.26	15.96
	สวีเดน	84,200.14	90,565.27	87,769.97	74,969.58	78,232.31	4.35
	เนเธอร์แลนด์	44,671.47	46,143.89	49,108.48	42,098.49	48,560.90	15.35
อื่นๆ (38 ประเทศ)	88,850.41	104,533.23	110,563.52	110,888.66	120,989.64	9.11	
เอเชีย	รวม	281,733.21	368,124.87	384,205.19	375,082.14	447,399.39	19.28
	จีน	225,093.26	292,597.03	308,544.49	295,553.08	364,532.65	23.34
	ญี่ปุ่น	38,139.95	53,922.70	54,125.77	49,306.98	50,615.17	2.65
	สาธารณรัฐเกาหลี	10,711.77	12,643.16	12,601.41	12,403.99	13,938.96	12.37
	ซาอุดีอาระเบีย	-	-	11,292.81	10,304.10	10,577.49	2.65
	อินเดีย	6,548.69	7,115.46	7,091.96	6,460.57	6,631.98	2.65
	สิงคโปร์	-	602.88	600.88	547.39	561.91	2.65
	ไทย	455.15	456.65	455.15	414.62	425.63	2.65
	อาร์เซอร์ไบจาน	100.34	100.67	100.34	91.41	93.83	2.65
	มองโกเลีย	-	-	-	-	20.69	-
ภูฏาน	-	-	1.14	1.04	1.07	2.91	
โอเชียเนีย	รวม	40,614.08	49,495.88	52,587.51	47,857.36	56,884.32	18.86
	ออสเตรเลีย	35,887.88	43,572.77	46,683.96	42,527.71	50,738.97	19.31
	นิวซีแลนด์	4,726.20	5,923.11	5,903.55	5,377.96	6,145.35	14.27
ละตินอเมริกา	รวม	42,489.98	42,630.75	30,889.67	27,977.61	27,755.91	-0.79
	บราซิล	29,681.03	29,779.36	29,681.03	27,004.48	27,755.91	2.78
	กัวเตมาลา	11,600.31	11,638.75	-	-	-	-
	เม็กซิโก	532.98	534.74	532.98	451.81	-	-
	เปรู	522.29	524.02	522.29	451.81	-	-
	ชิลี	68.29	68.52	68.29	34.75	-	-
	คอสตาริกา	54.56	54.74	54.56	34.75	-	-
	จาเมกา	27.47	27.56	27.47	-	-	-
	เบลีซ	3.05	3.06	3.05	-	-	-
แอฟริกา	รวม	599.74	601.73	652.00	593.96	586.89	-1.19
	เอธิโอเปีย	502.45	504.12	502.45	457.72	469.86	2.65
	เคนยา	97.29	97.61	149.55	136.24	117.02	-14.11
รวมทั้งหมด		3,902,261.40	3,554,013.72	3,688,570.43	3,698,577.66	4,304,295.61	16.38

หมายเหตุ: อัตราแลกเปลี่ยนธนาคารแห่งประเทศไทย ปี 2559 อัตราแลกเปลี่ยน 1 ยูโร = 39.0533 บาท ปี 2562 อัตราแลกเปลี่ยน 1 ยูโร = 34.7548 บาท
ปี 2560 อัตราแลกเปลี่ยน 1 ยูโร = 38.2778 บาท ปี 2563 อัตราแลกเปลี่ยน 1 ยูโร = 35.6769 บาท
ปี 2561 อัตราแลกเปลี่ยน 1 ยูโร = 38.1514 บาท

ที่มา: FiBL (2022): Area Data on Organic Agriculture Worldwide 2016-2020. The Statistics.FiBL.org Website Maintained by the Research Institute of Organic Agriculture (FiBL), Frick, Switzerland. Available at <https://statistics.fibl.org/world/key-indicators.html>. Accessed February 18, 2022

1.1.2 สถานการณ์เกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย

1) การผลิต

จากฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมพัฒนาที่ดิน (ตารางที่ 4) พบว่า ในปี 2562 มีพื้นที่ที่ได้รับการรับรองเกษตรอินทรีย์ (พืช ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำอินทรีย์) ทั้งของภาครัฐและเอกชนอยู่ที่ 1.16 ล้านไร่ ในการนี้ ฝ่ายเลขานุการฯ จึงได้ประมาณการข้อมูลปี 2563 และปี 2564 จากผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยปี 2563 มีพื้นที่ที่คาดว่าจะได้รับการรับรองเกษตรอินทรีย์อยู่ที่ 9.7 แสนไร่ และปี 2564 อยู่ที่ 1.52 ล้านไร่ โดยเพิ่มขึ้นจากพื้นที่ปลูกข้าวเป็นหลัก ขณะที่จำนวนเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ (พืช ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำอินทรีย์) ทั้งของภาครัฐและเอกชน ในปี 2562 อยู่ที่ 46,912 ราย เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ระหว่างการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน ฝ่ายเลขานุการฯ จึงได้ประมาณการข้อมูลปี 2563 และปี 2564 จากผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยปี 2563 จำนวนเกษตรกรที่คาดว่าจะได้รับการรับรองเกษตรอินทรีย์อยู่ที่ 48,415 ราย และปี 2564 อยู่ที่ 95,752 ราย

2) การส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย

การส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย ได้แก่ ข้าว ทูเรียน มังคุด มะพร้าวอ่อน น้ำกะทิ และใบชาเขียว ในช่วงปี 2560-2563 มีการส่งออกเพิ่มขึ้น แต่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้ในปี 2564 มีปริมาณการส่งออก 29,440.18 ตัน ลดลงจาก 30,843.93 ตัน ในปี 2563 หรือลดลงร้อยละ 4.55 และมีมูลค่าการส่งออก 1,331.38 ล้านบาท ลดลงจาก 1,730.53 ล้านบาท ในปี 2563 หรือลดลงร้อยละ 23.07 ตลาดส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา จีน อิตาลี และสวีเดนแลนด์ (ตารางที่ 5)

เมื่อพิจารณาสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยที่มีการส่งออกมากที่สุด คือ ข้าวอินทรีย์ ในช่วงปี 2560-2563 มีการส่งออกเพิ่มขึ้น แต่พบว่า ในปี 2564 มีปริมาณการส่งออก 21,100.32 ตัน ลดลงจาก 23,018.34 ตัน ในปี 2563 หรือลดลงร้อยละ 8.33 และมีมูลค่าการส่งออก 950.50 ล้านบาท ลดลงจาก 1,110.36 ล้านบาท ในปี 2563 หรือลดลงร้อยละ 14.40 เนื่องจากผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ตลาดส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อิตาลี สวีเดนแลนด์ และฝรั่งเศส (ตารางที่ 6)

การส่งออกผลไม้อินทรีย์สดและแช่แข็ง และสินค้าเกษตรอินทรีย์อื่น ๆ ของประเทศไทย (ทูเรียนสดและแช่แข็ง มังคุดสดและแช่แข็ง มะพร้าวอ่อน น้ำกะทิ และใบชาเขียว) ในช่วงปี 2560-2563 มีการส่งออกเพิ่มขึ้น แม้ว่าในปี 2564 มีปริมาณการส่งออกรวม 8,339.85 ตัน เพิ่มขึ้นจาก 7,825.58 ตัน ในปี 2563 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.57 แต่สำหรับมูลค่าการส่งออกผลไม้อินทรีย์สดและแช่แข็ง และสินค้าเกษตรอินทรีย์อื่น ๆ ในปี 2564 อยู่ที่ 380.87 ล้านบาท กลับลดลงจาก 620.17 ล้านบาท ในปี 2563 หรือลดลงร้อยละ 38.59 โดยตลาดส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ จีน สหรัฐอเมริกา ฮองกง สวีเดนแลนด์ ทั้งนี้ การส่งออกที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นแต่มูลค่าลดลง เนื่องจากประเทศไทยส่งออกสินค้าที่มีมูลค่าสูงลดลง คือ ทูเรียน โดยในปี 2564 มีมูลค่าการส่งออกลดลงจากปี 2563 ถึง 413.80 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 84.07 เนื่องจากจากการส่งออกทูเรียนไปยังฮ่องกงลดลง 194.01 ล้านบาท และไม่มีการส่งออกทูเรียนไปยังเวียดนามและไต้หวัน เพราะมีการเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสินค้าชายแดน (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 4 พื้นที่เกษตรอินทรีย์และจำนวนเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ของไทย ปี 2560-2564

หน่วยงานตรวจสอบ	2560		2561		2562		2563		2564		อัตราการเปลี่ยนแปลง ปี 2563-2564																																																																																																																																																
	จำนวน	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน	พื้นที่ (ร้อยละ)																																																																																																																																															
	(ราย)	(ไร่)	(ราย)	(ไร่)	(ราย)	(ไร่)	(ราย)	(ไร่)	(ราย)	(ไร่)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)																																																																																																																																															
หน่วยงานของรัฐบาล ^{1/}													กรมการข้าว	4,838	57,855	7,461	73,424	28,444	241,535	30,301	313,549	73,700	780,196	143.23	148.83	กรมวิชาการเกษตร	1,194	13,197	4,880	54,331	6,432	61,701	2,822	16,269	3,197	18,733	13.29	15.14	กรมปศุสัตว์	152	-	197	6,367	222	6,641	169	2,889	200	3,137	18.34	8.58	กรมประมง	38	2,130	44	782	223	2,864	153	2,158	407	2,516	166.01	16.59	กรมหม่อนไหม	-	-	51	39	79	107	115	172	126	188	9.57	9.11	กรมพัฒนาที่ดิน	164	1,261	164	1,261	433	4,247	115	24,038	4,956	28,088	4,209.57	16.85	สำนักงานการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)	1,615	8,348	424	3,650	5,679	25,965	5,679	25,965	8,066	31,785	42.03	22.41	รวมหน่วยงานของรัฐบาล	8,001	82,792	13,221	139,854	41,512	343,062	43,265	385,041	90,652	864,643	109.53	124.56	หน่วยงานของเอกชน ^{2/}													สำนักงานมาตรฐาน เกษตรอินทรีย์ (มกท.)	5,300	96,160	6,300	817,475	5,400	818,886	5,150	589,813	5,100	650,489	-0.97	10.29	รวมทั้งหมด	13,301	178,952	19,521	957,329	46,912	1,161,947	48,415	974,854	95,752	1,515,132	97.77	55.42
กรมการข้าว	4,838	57,855	7,461	73,424	28,444	241,535	30,301	313,549	73,700	780,196	143.23	148.83																																																																																																																																															
กรมวิชาการเกษตร	1,194	13,197	4,880	54,331	6,432	61,701	2,822	16,269	3,197	18,733	13.29	15.14																																																																																																																																															
กรมปศุสัตว์	152	-	197	6,367	222	6,641	169	2,889	200	3,137	18.34	8.58																																																																																																																																															
กรมประมง	38	2,130	44	782	223	2,864	153	2,158	407	2,516	166.01	16.59																																																																																																																																															
กรมหม่อนไหม	-	-	51	39	79	107	115	172	126	188	9.57	9.11																																																																																																																																															
กรมพัฒนาที่ดิน	164	1,261	164	1,261	433	4,247	115	24,038	4,956	28,088	4,209.57	16.85																																																																																																																																															
สำนักงานการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)	1,615	8,348	424	3,650	5,679	25,965	5,679	25,965	8,066	31,785	42.03	22.41																																																																																																																																															
รวมหน่วยงานของรัฐบาล	8,001	82,792	13,221	139,854	41,512	343,062	43,265	385,041	90,652	864,643	109.53	124.56																																																																																																																																															
หน่วยงานของเอกชน ^{2/}													สำนักงานมาตรฐาน เกษตรอินทรีย์ (มกท.)	5,300	96,160	6,300	817,475	5,400	818,886	5,150	589,813	5,100	650,489	-0.97	10.29	รวมทั้งหมด	13,301	178,952	19,521	957,329	46,912	1,161,947	48,415	974,854	95,752	1,515,132	97.77	55.42																																																																																																																					
สำนักงานมาตรฐาน เกษตรอินทรีย์ (มกท.)	5,300	96,160	6,300	817,475	5,400	818,886	5,150	589,813	5,100	650,489	-0.97	10.29																																																																																																																																															
รวมทั้งหมด	13,301	178,952	19,521	957,329	46,912	1,161,947	48,415	974,854	95,752	1,515,132	97.77	55.42																																																																																																																																															

หมายเหตุ : ^{1/} ภาครัฐ ประกอบด้วย 7 หน่วยงาน ได้แก่ กรมการข้าว กรมวิชาการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมหม่อนไหม กรมพัฒนาที่ดิน และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม^{2/} ภาคเอกชน คือ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) (บริษัท เอซีที ออร์แกนิก จำกัด) เป็นหน่วยตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ สมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (IFOAM)

ระบบเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป (EU) ระบบเกษตรอินทรีย์แคนาดา (COR) ระบบเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกา (NOP) ระบบเกษตรอินทรีย์สวีเดน (SIS) และระบบเกษตรอินทรีย์ มกท. (ACT)

ทั้งนี้ พื้นที่เกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองจากเอกชน เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่ได้รับจาก มกท. ซึ่งรวมข้อมูลพื้นที่ของเกษตรกรบางรายที่ได้รับการรับรองจากภาครัฐไว้ด้วย

ที่มา : ปี 2560-2562 กรมพัฒนาที่ดิน (<https://organicmoac.ltd.go.th>) และปี 2563-2564 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรรวบรวมผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 5 การส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย ปี 2560-2564

ประเทศ	2560		2561		2562		2563		2564		อัตราการเปลี่ยนแปลง ปี 2563-2564	
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ร้อยละ)	มูลค่า (ร้อยละ)
สหรัฐอเมริกา	3,353.16	142.36	5,512.42	240.94	6,407.72	280.07	8,150.59	380.21	9,614.69	460.59	17.96	21.14
จีน	148.10	7.00	675.46	84.28	1,768.47	69.28	2,913.08	67.70	4,625.48	146.98	58.78	117.11
อิตาลี	2,426.57	100.30	3,512.15	150.28	3,284.58	143.49	5,606.45	269.28	3,244.07	145.77	-42.14	-45.87
สวิตเซอร์แลนด์	1,409.03	53.63	1,892.17	73.72	1,416.18	55.58	1,480.22	59.14	2,769.92	126.03	87.13	113.12
ฝรั่งเศส	342.09	19.37	557.55	33.08	1,235.27	62.28	1,240.87	70.70	1,481.31	79.27	19.38	12.12
ฮ่องกง	463.71	25.99	435.51	24.24	2,088.83	127.67	3,462.88	320.37	899.47	73.53	-74.03	-77.05
สิงคโปร์	832.55	44.40	1,009.04	57.72	1,040.89	59.81	1,281.53	76.31	1,091.12	61.53	-14.86	-19.38
แคนาดา	162.26	9.89	213.37	13.91	423.58	25.74	742.69	42.19	790.26	45.35	6.41	7.49
เยอรมนี	358.05	17.44	404.78	20.77	353.23	18.82	534.48	27.13	717.99	38.03	34.34	40.18
เนเธอร์แลนด์	479.43	21.59	508.33	26.16	573.53	28.61	619.81	30.91	578.70	29.52	-6.63	-4.51
อื่นๆ (47 ประเทศ)	3,563.98	132.08	5,512.42	240.94	6,407.72	280.07	8,150.59	380.21	9,614.69	460.59	-24.61	-67.72
รวม	13,538.93	574.05	17,580.74	853.01	21,443.50	1,023.83	30,843.93	1,730.53	29,440.18	1,331.38	-4.55	-23.07

หมายเหตุ: รหัสศอกท้ายที่ติดศอกการชนสินค้าผลไม้อินทรีย์สดและแช่แข็ง ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2561
ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ (ข้อมูล ณ วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2565)

ตารางที่ 6 การส่งออกสินค้าชาวอินทรีย์ของประเทศไทย ปี 2560-2564

ประเทศ	2560		2561		2562		2563		2564		อัตราการเปลี่ยนแปลง ปี 2563-2564		
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ร้อยละ)	มูลค่า (ร้อยละ)	
สหรัฐอเมริกา	3,353.16	142.36	4,840.98	213.55	5,711.43	257.17	7,514.38	351.29	7,482.18	328.60	34.57	-42.14	-45.87
อิตาลี	2,426.57	100.30	3,512.15	150.28	3,284.58	143.49	5,606.45	269.28	3,244.07	145.77	15.34	58.05	67.77
สวิตเซอร์แลนด์	1,409.03	53.63	1,892.17	73.72	1,416.18	55.58	1,467.62	58.36	2,319.54	97.91	10.30	14.85	7.02
ฝรั่งเศส	342.09	19.37	557.44	32.99	1,235.27	62.28	1,240.87	70.70	1,425.14	75.66	7.96	-14.86	-19.38
สิงคโปร์	832.55	44.40	1,008.91	57.61	1,040.89	59.81	1,281.52	76.31	1,091.12	61.53	6.47	-0.28	1.38
แคนาดา	162.26	9.89	213.37	13.91	423.58	25.74	742.69	42.19	740.58	42.77	4.50	33.78	39.62
เยอรมนี	358.05	17.44	404.78	20.77	353.23	18.82	534.46	27.11	714.99	37.86	3.98	-3.28	-0.15
เนเธอร์แลนด์	479.43	21.59	507.10	26.09	573.53	28.61	594.61	29.36	575.10	29.31	3.08	-38.35	-39.57
ฮ่องกง	463.71	25.99	434.76	24.15	419.58	25.46	638.57	44.31	393.67	26.78	2.82	-31.33	-47.67
เบลเยียม	1,154.97	41.98	560.87	23.00	720.02	24.11	1,167.09	46.59	801.47	24.38	2.56	-42.14	-45.87
อื่นๆ (32 ประเทศ)	1,055.33	33.90	764.94	41.44	739.38	43.67	2,230.08	94.85	2,312.47	79.93	8.41	3.69	-15.73
รวม	13,538.93	574.05	16,545.15	756.07	16,660.46	779.17	23,018.34	1,110.36	21,100.32	950.50	100.00	-8.33	-14.40

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ (ข้อมูล ณ วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2565)

ตารางที่ 7 การส่งออกผลไม้อินทรีย์สดและแช่แข็ง และสินค้าเกษตรอินทรีย์อื่น ๆ ของประเทศไทย ปี 2561-2564

ประเทศ	2561			2562			2563			2564			อัตราการเปลี่ยนแปลง ปี 2563-2564	
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ร้อยละ)	มูลค่า (ร้อยละ)	ปริมาณ (ร้อยละ)	มูลค่า (ร้อยละ)
จีน	344.65	68.45	1,528.86	56.55	2,343.34	58.21	4,504.27	141.15	37.06	92.22	142.50			
สหรัฐอเมริกา	671.44	27.39	696.29	22.91	636.21	28.92	2,132.51	131.99	34.65	235.19	356.38			
ฮ่องกง	0.75	0.10	1,669.25	102.21	2,824.32	276.05	505.79	46.75	12.27	-82.09	-83.06			
สวีตเซอร์แลนด์	-	-	-	-	12.60	0.78	450.38	28.12	7.38	3,474.48	3,518.57			
ไต้หวัน	-	-	392.31	18.20	641.38	45.08	328.42	10.46	2.75	-48.79	-76.79			
ฝรั่งเศส	0.11	0.09	-	-	-	-	56.17	3.61	0.95	-	-			
กัมพูชา	-	-	-	-	11.59	0.51	69.46	3.43	0.90	499.51	568.14			
แอฟริกาใต้	-	-	-	-	-	-	50.40	2.64	0.69	-	-			
เดนมาร์ก	-	-	-	-	22.63	1.51	40.19	2.61	0.69	77.55	73.09			
แคนาดา	-	-	-	-	-	-	49.68	2.58	0.68	-	-			
อื่นๆ (25 ประเทศ)	17.52	0.94	6.94	0.98	37.34	1.49	152.57	7.54	1.98	308.62	405.70			
รวม	1,035.59	96.94	4,783.04	244.66	7,825.58	620.17	8,339.85	380.87	100.00	6.57	-38.59			

หมายเหตุ: รหัสศุลกากรพืชผักอินทรีย์สดและแช่แข็ง ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2561

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ (ข้อมูล ณ วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2565)

1.2 ผลการดำเนินงานการพัฒนาเกษตรอินทรีย์

1.2.1 ผลการดำเนินงานการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในช่วงปี 2560-2564

1) ผลการดำเนินงานในภาพรวมตามตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย (ตารางที่ 8)

1.1) พื้นที่เกษตรอินทรีย์ไม่น้อยกว่า 1.3 ล้านไร่ ภายในปี 2565

จากฐานข้อมูลกลางเกษตรกรที่ได้รับใบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ภายใต้กำกับดูแลโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมพัฒนาที่ดิน) ในปี 2562 มีพื้นที่ที่ได้รับการรับรองเกษตรอินทรีย์ (พืช ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำอินทรีย์) อยู่ที่ 1,161,948 ไร่ (ภาครัฐ 343,062 ไร่ และภาคเอกชน 818,886 ไร่) และปี 2563 มีพื้นที่อยู่ที่ 974,854 ไร่ (ภาครัฐ 385,041 ไร่ และภาคเอกชน 589,813 ไร่) ซึ่งลดลงจากปี 2562 เนื่องจากพื้นที่เกษตรอินทรีย์ของภาคเอกชนลดลง สำหรับปี 2564 มีพื้นที่ 1,515,132 ไร่ (ภาครัฐ 864,643 ไร่ และภาคเอกชน 650,489 ไร่) เพิ่มขึ้นร้อยละ 55.42 เมื่อเทียบกับปี 2563 โดยเพิ่มขึ้นจากพื้นที่ปลูกข้าวเป็นหลัก

1.2) จำนวนเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ไม่น้อยกว่า 80,000 ราย ภายในปี 2565

จากฐานข้อมูลกลางเกษตรกรที่ได้รับใบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ภายใต้กำกับดูแลโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมพัฒนาที่ดิน) ในปี 2562 มีจำนวนเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ (พืช ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำอินทรีย์) อยู่ที่ 46,912 ราย (ภาครัฐ 41,512 ราย และเอกชน 5,400 ราย) และปี 2563 มีจำนวนเกษตรกรอยู่ที่ 48,415 ราย (ภาครัฐ 43,265 ราย และเอกชน 5,150 ราย) สำหรับปี 2564 มีจำนวนเกษตรกรอยู่ที่ 95,752 ราย (ภาครัฐ 90,652 ราย และเอกชน 5,100 ราย) เพิ่มขึ้นร้อยละ 99.77 เมื่อเทียบกับปี 2563 เนื่องจากจำนวนเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ของภาครัฐเพิ่มขึ้น

1.3) อัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์เฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี

เมื่อพิจารณาเฉพาะข้อมูลสินค้าของกรมปศุสัตว์ พบว่า ในปี 2562 สินค้าปศุสัตว์อินทรีย์คิดเป็นมูลค่า 121.63 ล้านบาท และปี 2563 (ณ ตุลาคม 2563) สินค้าปศุสัตว์อินทรีย์คิดเป็นมูลค่า 145.20 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 23.57 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 19.38 สำหรับปี 2564 สินค้าปศุสัตว์อินทรีย์คิดเป็นมูลค่า 143.33 ล้านบาท ลดลง 1.87 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2563 **หรือลดลงร้อยละ 1.29** นอกจากนี้ จากข้อมูล FiBL ที่ครอบคลุมสินค้าทั้งพืช ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำอินทรีย์ พบว่า ในปี 2562 สินค้าเกษตรอินทรีย์ไทยมีมูลค่า 414.62 ล้านบาท และในปี 2563 มูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ 425.63 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2562 เพิ่มขึ้น 11.01 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.65 การเพิ่มขึ้นของมูลค่าเป็นผลมาจากค่าเงินบาทเมื่อเทียบกับค่าเงินยูโรในปี 2563 อ่อนค่าลงจากปี 2562

ตารางที่ 8 ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	2560	2561	2562	2563	2564
(1) พื้นที่เกษตรอินทรีย์ไม่น้อยกว่า 1.3 ล้านไร่ ภายในปี 2565					หน่วย : ไร่
รวมภาครัฐและเอกชน	178,952	957,329 (เพิ่มขึ้น 434.97%)	1,161,947 (เพิ่มขึ้น 21.37%)	974,854 (ลดลง 16.10%)	1,515,132 (เพิ่มขึ้น 55.42%)
- ภาครัฐ ^{1/}	82,792	139,854 (เพิ่มขึ้น 68.92%)	343,062 (เพิ่มขึ้น 145.30%)	385,041 (เพิ่มขึ้น 12.24%)	864,643 (เพิ่มขึ้น 124.56%)
- ภาคเอกชน ^{2/}	96,160	817,475 (เพิ่มขึ้น 750.12%)	818,886 (เพิ่มขึ้น 0.17%)	589,813 (ลดลง 27.97%)	650,489 (เพิ่มขึ้น 10.29%)
(2) จำนวนเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ ไม่น้อยกว่า 80,000 ราย ภายในปี 2565					หน่วย : ราย
รวมภาครัฐและเอกชน	13,301	19,521 (เพิ่มขึ้น 46.76%)	46,912 (เพิ่มขึ้น 140.32%)	48,415 (เพิ่มขึ้น 3.20%)	95,752 (เพิ่มขึ้น 97.77%)
- ภาครัฐ ^{1/}	8,001	13,221 (เพิ่มขึ้น 65.24%)	41,512 (เพิ่มขึ้น 213.88%)	43,265 (เพิ่มขึ้น 4.22%)	90,652 (เพิ่มขึ้น 109.53%)
- ภาคเอกชน ^{2/}	5,300	6,300 (เพิ่มขึ้น 18.87%)	5,400 (ลดลง 14.29%)	5,150 (ลดลง 4.63%)	5,100 (ลดลง 0.97%)
(3) มูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี ^{3/}	NA	NA	121.63 ล้านบาท	145.20 ล้านบาท (เพิ่มขึ้น 19.38%)	143.33 ล้านบาท (ลดลง 1.29%)

หมายเหตุ : NA ยังไม่ได้รับการรายงานข้อมูล

^{1/} ภาครัฐ ประกอบด้วย 7 หน่วยงาน ได้แก่ กรมการข้าว กรมวิชาการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมหม่อนไหม กรมพัฒนาที่ดิน และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยข้อมูลการรายงาน ปี 2560-2562 มาจากกรมพัฒนาที่ดิน ส่วนข้อมูล ปี 2563-2564 เป็นการรวมผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

^{2/} ภาคเอกชน คือ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) (บริษัท เอซีที ออร์แกนิก จำกัด) เป็นหน่วยตรวจสอบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ สมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (IFOAM) ระบบเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป (EU) ระบบเกษตรอินทรีย์แคนาดา (COR) ระบบเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกา (NOP) ระบบเกษตรอินทรีย์สวิสเซอร์แลนด์ และระบบเกษตรอินทรีย์ มกท. (ACT) ทั้งนี้ พื้นที่เกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองของภาคเอกชน เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่ได้รับจาก มกท. ซึ่งรวมข้อมูลพื้นที่ของเกษตรกรบางรายที่ได้รับการรับรองจากภาครัฐไว้ด้วย

^{3/} กรมปศุสัตว์เริ่มจัดเก็บข้อมูลในปี 2562

ที่มา : ปี 2560-2562 กรมพัฒนาที่ดิน (<https://organicmoac.ldd.go.th>) และปี 2563-2564 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรรวบรวมผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) ผลการดำเนินงานการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ตามตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายในแต่ละด้าน

2.1) ด้านส่งเสริมการวิจัย พัฒนานวัตกรรม ฐานข้อมูล และถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ (ตารางที่ 9)

(1) ผลงานวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์สามารถนำไปต่อยอดในเชิงนโยบายเชิงสาธารณะ และเชิงพาณิชย์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ต่อปี เมื่อพิจารณาจากจำนวนงานวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) ตั้งแต่ปี 2560-2564 รวม 151 เรื่อง ในปี 2560 จำนวน 40 เรื่อง ปี 2561 จำนวน 30 เรื่อง ปี 2562 จำนวน 26 เรื่อง ในปี 2563 จำนวน 34 เรื่อง และในปี 2564 จำนวน 21 เรื่อง เป็นข้อมูลจำนวนผลงานวิจัยที่เผยแพร่ลงนิตยสาร รวบรวมจากเว็บไซต์ www.nriis.go.th และ www.arda.or.th โดยยังไม่มีกรรวบรวมข้อมูลการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

(2) ฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ที่จัดทำขึ้นมีผู้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ต่อปี จากรายงานการประเมินผลโครงการเกษตรอินทรีย์โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า ในปี 2562 มีเจ้าหน้าที่ใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลในส่วนของ Application ด้านเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ Organic Zoning และ Organic Database ซึ่งมีกรมพัฒนาที่ดินเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ร้อยละ 93.44 สำหรับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จในปี 2564 มีข้อคิดเห็นที่ควรปรับแก้ตัวชี้วัดเป็นฐานข้อมูลกลางเกษตรอินทรีย์ ที่จัดทำขึ้นมีข้อมูลที่ครบถ้วนและปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนขยายพื้นที่เกษตรอินทรีย์ และกำหนดวิธีการประเมินผลใหม่ โดยจะจัดทำผลการประเมินในปี 2565 เป็นต้นไป

(3) ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ต่อปี จากการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่องเกษตรอินทรีย์ให้กับเกษตรกรผ่านโครงการ/กิจกรรม ได้แก่ การปรับปรุงบำรุงดิน การผลิตพืชอินทรีย์ ปศุสัตว์อินทรีย์ สัตว์น้ำอินทรีย์ และการตรวจรับรองมาตรฐาน มีเกษตรกรนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในปี 2560 ร้อยละ 70.54 ในปี 2561 ร้อยละ 64.74 ในปี 2562 ร้อยละ 63.82 ในปี 2563 ร้อยละ 64.60 และในปี 2564 ร้อยละ 81.87

ตารางที่ 9 ผลการดำเนินงานการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ตามตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย ด้านส่งเสริมการวิจัย พัฒนา นวัตกรรม ฐานข้อมูล และถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	2560	2561	2562	2563	2564
(1) จำนวนงานวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์สามารถนำไปต่อยอดในเชิงนโยบายเชิงสาธารณะ และเชิงพาณิชย์	40 เรื่อง	30 เรื่อง	26 เรื่อง	34 เรื่อง	21 เรื่อง
(2) ฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ที่จัดทำขึ้นมีผู้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ต่อปี (พด.)	NA	NA	93.44	NA	NA
(3) ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ต่อปี (วก.) ^{2/}	70.54	64.74	63.82	64.60	82.87

หมายเหตุ : NA ยังไม่ได้รับการรายงานข้อมูล

^{1/} ข้อมูลจากการประเมินผลโครงการเกษตรอินทรีย์ และโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในปี 2561-2564

ที่มา : รวบรวมงานวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)

2.2) ด้านพัฒนาการผลิตและการบริหารจัดการเกษตรอินทรีย์ (ตารางที่ 10)

พื้นที่เกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 35 ต่อปี ซึ่งใช้ตัวชี้วัดพื้นที่เกษตรอินทรีย์ เช่นเดียวกับตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของผลการดำเนินงานในภาพรวม โดยพื้นที่ที่ได้รับการรับรองเกษตรอินทรีย์ (พืช ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำอินทรีย์) ในปี 2561 มีพื้นที่อยู่ที่ 974,854 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี 2560 คิดเป็นร้อยละ 434.97 ในปี 2562 มีพื้นที่อยู่ที่ 1,161,947 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี 2561 คิดเป็นร้อยละ 21.37 ในปี 2563 มีพื้นที่อยู่ที่ 974,854 ไร่ ลดลงจากปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 16.10 และในปี 2564 มีพื้นที่อยู่ที่ 1,515,132 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี 2563 คิดเป็นร้อยละ 55.42 ซึ่งปี 2560-2564 พื้นที่เกษตรอินทรีย์คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 123.91 ต่อปี

ตารางที่ 10 ผลการดำเนินงานการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ตามตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย ด้านพัฒนาการผลิตและการบริหารจัดการเกษตรอินทรีย์

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	2560	2561	2562	2563	2564
พื้นที่เกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทยเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 35 ต่อปี (พด.)					หน่วย : ไร่
- รวมภาครัฐและเอกชน	178,952	957,329 (เพิ่มขึ้น 434.97%)	1,161,947 (เพิ่มขึ้น 21.37%)	974,854 (ลดลง 16.10%)	1,515,132 (เพิ่มขึ้น 55.42%)
<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;"> เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 123.91 ต่อปี </div>					
- ภาครัฐ ^{1/}	82,792	139,854 (เพิ่มขึ้น 68.92%)	343,062 (เพิ่มขึ้น 145.30%)	385,041 (เพิ่มขึ้น 12.24%)	864,643 (เพิ่มขึ้น 124.56%)
- ภาคเอกชน ^{2/}	96,160	817,475 (เพิ่มขึ้น 750.12%)	818,886 (เพิ่มขึ้น 0.17%)	589,813 (ลดลง 27.97%)	650,489 (เพิ่มขึ้น 10.29%)

หมายเหตุ : ^{1/} ภาครัฐ ประกอบด้วย 7 หน่วยงาน ได้แก่ กรมการข้าว กรมวิชาการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมหม่อนไหม กรมพัฒนาที่ดิน และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยข้อมูลการรายงาน ปี 2560-2562 มาจากกรมพัฒนาที่ดิน ส่วนข้อมูลปี 2563-2564 เป็นการรวมผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

^{2/} ภาคเอกชน คือ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) (บริษัท เอซีที ออร์แกนิก จำกัด) เป็นหน่วยตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ สมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (IFOAM) ระบบเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป (EU) ระบบเกษตรอินทรีย์แคนาดา (COR) ระบบเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกา (NOP) ระบบเกษตรอินทรีย์สวีเดน (SEK) และระบบเกษตรอินทรีย์ มกท. (ACT) ทั้งนี้ พื้นที่เกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองของภาคเอกชน เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่ได้รับจาก มกท. ซึ่งรวมข้อมูลพื้นที่ของเกษตรกรบางรายที่ได้รับการรับรองจากภาครัฐไว้ด้วย

^{3/} กรมปศุสัตว์เริ่มจัดเก็บข้อมูลในปี 2562

ที่มา : ปี 2560-2562 กรมพัฒนาที่ดิน (<https://organicmoac.ldd.go.th>) และปี 2563-2564 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรรวบรวมผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3) ด้านพัฒนาการตลาด การบริการ และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (ตารางที่ 11)

(1) ตลาดเกษตรอินทรีย์ (Organic Market) ที่ได้มาตรฐานอย่างน้อยจังหวัดละ 1 แห่ง พิจารณาจากข้อมูลโครงการโรงพยาบาลอาหารปลอดภัย กิจกรรมตลาด Green Market ของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์และสินค้าเกษตรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) โดยในปี 2563 มีตลาด Green Market จำนวน 228 แห่งใน 70 จังหวัด และในปี 2564 มีตลาด Green Market จำนวน 286 แห่งใน 66 จังหวัด

(2) จำนวนเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกรเข้าสู่ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System: PGS) เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 20 ต่อปี ในปี 2561 มีเกษตรกรจำนวน 588 ราย ลดลงจาก 1,779 ราย ในปี 2560 หรือลดลงคิดเป็นร้อยละ 67 ในปี 2562 มีเกษตรกรจำนวน 6,112 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2561 คิดเป็นร้อยละ 939 ในปี 2563 มีเกษตรกรจำนวน 9,705 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 59 และในปี 2564 มีเกษตรกรจำนวน 13,022 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2563 คิดเป็นร้อยละ 34 ซึ่งมีเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ด้วยระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 241.37 ต่อปี

(3) พื้นที่เกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทยเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 35 ต่อปี ซึ่งใช้ตัวชี้วัดพื้นที่เกษตรอินทรีย์ เช่นเดียวกับตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของผลการดำเนินงานในภาพรวม โดยพื้นที่ที่ได้รับการรับรองเกษตรอินทรีย์ (พืช ปลูกสัตว์ และสัตว์น้ำอินทรีย์) ในปี 2561 มีพื้นที่อยู่ที่ 974,854 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี 2560 คิดเป็นร้อยละ 434.97 ในปี 2562 มีพื้นที่อยู่ที่ 1,161,947 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี 2561 คิดเป็นร้อยละ 21.37 ในปี 2563 มีพื้นที่อยู่ที่ 974,854 ไร่ ลดลงจากปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 16.10 และในปี 2564 มีพื้นที่อยู่ที่ 1,515,132 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี 2563 คิดเป็นร้อยละ 55.42 ซึ่งพื้นที่ที่ทำการเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 123.91 ต่อปี

ตารางที่ 11 ผลการดำเนินงานการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ตามตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย ด้านพัฒนาการตลาด การบริการ และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	2560	2561	2562	2563	2564
(1) ตลาดเกษตรอินทรีย์ (Organic Market) ที่ได้มาตรฐานอย่างน้อยจังหวัดละ 1 แห่ง	NA	NA	NA	338 แห่ง 70 จังหวัด	286 แห่ง 66 จังหวัด
(2) จำนวนเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกรเข้าสู่ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System: PGS) เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 20 ต่อปี	1,779 ราย	588 ราย (ลดลง 67%)	6,112 ราย (เพิ่มขึ้น 939%)	9,705 ราย (เพิ่มขึ้น 59%)	13,022 ราย (เพิ่มขึ้น 34%)
(3) พื้นที่เกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทยเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 35 ต่อปี (พด.)					หน่วย : ไร่
- รวมภาครัฐและเอกชน	178,952	957,329 (เพิ่มขึ้น 434.97%)	1,161,947 (เพิ่มขึ้น 21.37%)	974,854 (ลดลง 16.10%)	1,515,132 (เพิ่มขึ้น 55.42%)
- ภาครัฐ ^{1/}	82,792	139,854 (เพิ่มขึ้น 68.92%)	343,062 (เพิ่มขึ้น 145.30%)	385,041 (เพิ่มขึ้น 12.24%)	864,643 (เพิ่มขึ้น 124.56%)
- ภาคเอกชน ^{2/}	96,160	817,475 (เพิ่มขึ้น 750.12%)	818,886 (เพิ่มขึ้น 0.17%)	589,813 (ลดลง 27.97%)	650,489 (เพิ่มขึ้น 10.29%)

หมายเหตุ : ^{1/} ภาครัฐ ประกอบด้วย 7 หน่วยงาน ได้แก่ กรมการข้าว กรมวิชาการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมหม่อนไหม กรมพัฒนาที่ดิน และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยข้อมูลการรายงาน ปี 2560-2562 มาจากกรมพัฒนาที่ดิน ส่วนข้อมูลปี 2563-2564 เป็นการรวมผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

^{2/} ภาคเอกชน คือ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) (บริษัท เอเชีย ออร์แกนิก จำกัด) เป็นหน่วยตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ สมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (IFOAM) ระบบเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป (EU) ระบบเกษตรอินทรีย์แคนาดา (COR) ระบบเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกา (NOP) ระบบเกษตรอินทรีย์สวิสเซอร์แลนด์ และระบบเกษตรอินทรีย์ มกท. (ACT) ทั้งนี้ พื้นที่เกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองของภาคเอกชน เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่ได้รับจาก มกท. ซึ่งรวมข้อมูลพื้นที่ของเกษตรกรบางรายที่ได้รับการรับรองจากภาครัฐไว้ด้วย

^{3/} กรมปศุสัตว์เริ่มจัดเก็บข้อมูลในปี 2562

ที่มา : ปี 2560-2562 กรมพัฒนาที่ดิน (<https://organicmoac.ldd.go.th>) และปี 2563-2564 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรรวบรวมผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2.2 การประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในช่วงปี 2560-2562

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดย สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้ประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในช่วงปี 2560-2562 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดังนี้

1) ผลการดำเนินงานตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ฯ มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้งภาครัฐและเอกชน (ข้อมูล ณ 30 กรกฎาคม 2562) จำนวน 357,431.25 ไร่ (คิดเป็นร้อยละ 59.57 ของพื้นที่เป้าหมาย 600,000 ไร่ ในปี 2564) มีเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จำนวน 15,974 ราย (คิดเป็นร้อยละ 53.25 ของเกษตรกรเป้าหมาย 30,000 ราย ในปี 2564) และกลุ่มเกษตรกร จำนวน 408 กลุ่ม เกษตรกรปรับเปลี่ยนจากเกษตรเคมีและเกษตรปลอดภัยมาเป็นเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นร้อยละ 19.04 (เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการของภาครัฐ ทำเกษตรอินทรีย์ร้อยละ 82.22) ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์มีสัดส่วน ดังนี้ ตลาดส่งออกร้อยละ 0.85 และตลาดในประเทศร้อยละ 99.15 ซึ่งส่วนใหญ่จำหน่ายในตลาดระดับชุมชน ส่วนตลาดบนยังจำหน่ายได้ค่อนข้างน้อย

ทั้งนี้ การยอมรับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของผู้ประกอบการรายย่อย เกษตรกร และผู้บริโภค พบว่า มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ประเทศไทย (Organic Thailand) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ระดับสากล เช่น มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movements: IFOAM) มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ญี่ปุ่น (Japanese Agricultural Standard Organic: JAS mark) มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกา (National Organic Program: NOP) มีการยอมรับในระดับมาก และการทำเกษตรอินทรีย์ด้วยระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System: PGS) ของผู้ประกอบการรายย่อยและเกษตรกร มีการยอมรับในระดับมาก และผู้บริโภคมีการยอมรับในระดับปานกลาง

2) ผลการดำเนินงานการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในแต่ละด้าน ดังนี้

2.1) ด้านการส่งเสริมการวิจัย การสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ หน่วยงานสามารถดำเนินการตามเป้าหมายอยู่ในระดับดีมาก (คิดเป็นร้อยละความสำเร็จเฉลี่ย 102 ของเป้าหมาย) ซึ่งได้มีการดำเนินงานสนับสนุนให้เกิดงานวิจัยด้านการผลิตและการตลาดเกษตรอินทรีย์ แนวทางการพัฒนาศักยภาพตลาดเกษตรอินทรีย์ ถอดบทเรียนเกษตรกรและผู้ประกอบการ รวมถึงสร้างเครือข่ายเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร เชื่อมโยงผู้ประกอบการธุรกิจสินค้า มีการจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรในรูปแบบตาราง Excel และ Application (Organic Zoning และ Organic Database) ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ ร้อยละ 93.44 เข้าไปใช้ประโยชน์ฐานข้อมูล ในส่วนของเกษตรกรรู้จัก Application เพียงร้อยละ 5.38 และเกษตรกรเข้าไปใช้ประโยชน์ Application เพียงร้อยละ 4.77 มีการส่งเสริมองค์ความรู้ให้เจ้าหน้าที่และเกษตรกร รวมทั้งสิ้น 98,422 ราย จำนวนมากกว่า 5 หลักสูตร มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ PGS จำนวน 22 ศูนย์ โดยมีเกษตรกรร้อยละ 37.99 รู้จักศูนย์เรียนรู้ฯ และเกษตรกรร้อยละ 24.85 เคยใช้ประโยชน์ศูนย์เรียนรู้ฯ ส่วนเกษตรกรที่ไม่รู้จัก เนื่องจากศูนย์เรียนรู้ฯ มีจำนวนน้อย และเกษตรกรบางส่วนอยู่ห่างไกลศูนย์เรียนรู้ฯ ดังนั้น การดำเนินงานในระยะต่อไป ควรมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ PGS ให้มีปริมาณมากขึ้น โดย

จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ PGS ณ ฟาร์มเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จ มีความเชี่ยวชาญ หรือเกษตรกรที่สามารถเป็นต้นแบบด้านการผลิต แปรรูป และตลาดเกษตรอินทรีย์ เพื่อเป็นตัวอย่างและแรงบันดาลใจให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์ และควรประชาสัมพันธ์ และสอนการใช้ Application (Organic Zoning และ Organic Database) ให้เกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้บริโภคเพื่อเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงด้านการผลิต แปรรูป และตลาดต่อไป

2.2) ด้านพัฒนาการผลิตสินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์ หน่วยงานสามารถดำเนินการตามเป้าหมายอยู่ในระดับดีมาก (คิดเป็นร้อยละความสำเร็จเฉลี่ย 105.90 ของเป้าหมาย) พบว่า หลังเข้าร่วมโครงการมีเกษตรกรร้อยละ 19.04 ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเกษตรจากเกษตรเคมีและเกษตรปลอดภัยเข้าสู่การทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรร้อยละ 49.73 มีผลตอบแทนจากการจำหน่ายผลผลิตในแปลงที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น 1,908 บาทต่อเดือน ทั้งนี้ เกษตรกรร้อยละ 92.82 ทำเกษตรอินทรีย์ต่อไป ส่วนที่เหลือทำเกษตรแบบปลอดภัยและยังคงใช้สารเคมี เนื่องจากพื้นที่การเกษตรของเกษตรกรไม่เหมาะสม และเกษตรกรไม่มีความพร้อมในการทำเกษตรอินทรีย์ อีกทั้งในการปรับกิจกรรมมาเป็นเกษตรอินทรีย์นั้น ต้องใช้ระยะเวลาปรับเปลี่ยนอย่างน้อย 3-5 ปี

2.3) ด้านการพัฒนาการตลาดสินค้าและบริการ และการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ หน่วยงานสามารถดำเนินการตามเป้าหมายอยู่ในระดับดีมาก (คิดเป็นร้อยละความสำเร็จเฉลี่ย 97 ของเป้าหมาย) พบว่า หลังเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรมีผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย เพื่อจำหน่ายร้อยละ 86.08 เกษตรกรร้อยละ 63.23 จำหน่าย ณ ฟาร์มเกษตรกร โดยจำหน่ายเข้ากลุ่มเกษตรอินทรีย์ของตนเองและจำหน่ายทางออนไลน์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นตลาดระดับชุมชน เกษตรกรยังจำหน่ายในตลาดค้าปลีกสมัยใหม่และตลาดส่งออกได้น้อย เนื่องจากมีการทำสัญญาการจ่ายเงิน รวมถึงยังมีข้อตกลงที่ซับซ้อน อีกทั้งราคาที่เกษตรกรขายได้ไม่แตกต่างกับราคาในตลาดชุมชน ทำให้เกษตรกรขายในช่องทางอื่น การส่งเสริมมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มีผู้ประกอบการรายย่อย เกษตรกร และผู้บริโภครู้จักมาตรฐาน Organic Thailand มากกว่าร้อยละ 57 และการให้การยอมรับมาตรฐานดังกล่าวในระดับมาก

การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Organic Thailand) ภายใต้การดำเนินงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยังดำเนินการได้ล่าช้า เนื่องจากการตรวจรับรองมาตรฐานมีกระบวนการหลายขั้นตอน เจ้าหน้าที่ตรวจรับรองไม่เพียงพอ ในการขอรับรองของเกษตรกรรายเดิมต้องขอรับรองตามขั้นตอนเหมือนเกษตรกรที่ยื่นใหม่ ดังนั้น ในการดำเนินงานระยะสั้น ควรจ้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จากหน่วยงานภายนอกเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว และในระยะยาว ควรเสริมสร้างองค์ความรู้ให้ผู้นำกลุ่ม หรือเกษตรกรต้นแบบด้านเกษตรอินทรีย์ ให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจรับรองเบื้องต้น เพื่อรองรับพื้นที่เกษตรอินทรีย์ที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต

ทั้งนี้ การขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในปี 2560-2561 หน่วยงานสามารถดำเนินการอยู่ในระดับต้องปรับปรุง (คิดเป็นร้อยละความสำเร็จเฉลี่ย 63.02 ของเป้าหมาย) การขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์กำหนดให้มีความทำงานโดยยึดพื้นที่ มีการจัดตั้งและจัดประชุมทั้งในระดับกระทรวงและระดับจังหวัดผ่านคณะกรรมการฯ/คณะอนุกรรมการฯ/คณะทำงานฯ เพื่อกำหนดนโยบายและแนวทางในการขับเคลื่อน มีการบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และกระทรวงมหาดไทย โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มจังหวัด และระหว่างจังหวัดกับกลุ่มเกษตรกร ซึ่งได้ดำเนินการใน 13 กลุ่มจังหวัด 56 จังหวัด เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกร ให้ครอบคลุมตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง เพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ พร้อมทั้งผลักดันการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์โดยความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา โรงพยาบาล เกษตรกร และองค์กรเกษตรกร ซึ่งได้มีโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ ดำเนินการสนับสนุนเงินอุดหนุนในปี 2560-2561 จำนวน 384.11 ล้านบาท ซึ่งการสนับสนุนเงินอุดหนุนในโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย เนื่องจากมีเกษตรกรผ่านการประเมินรับรองมาตรฐานตามหลักเกณฑ์ของโครงการฯ น้อยกว่าเป้าหมาย ในส่วนของการใช้รูปแบบยโสธรโมเดลในการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ยังไม่เป็นรูปธรรม เนื่องจากมีการขยายผลไปเพียง 3 จังหวัด (จังหวัดพัทลุง มหาสารคาม และศรีสะเกษ)

3) ปัญหาและอุปสรรค

3.1) **ฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์** ข้อมูลจำนวนเกษตรกร พื้นที่เกษตรอินทรีย์ ปริมาณและราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์ยังไม่ครอบคลุมชนิดสินค้าที่สำคัญ ฐานข้อมูลกลางด้านเกษตรอินทรีย์ยังอยู่ระหว่างการพัฒนาและยังต้องการความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะข้อมูลของภาคเอกชนในการปรับปรุงข้อมูลให้ครบถ้วนและทันสมัย รวมถึงต้องพิจารณาการเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้บริโภคให้สมบูรณ์ขึ้น

3.2) **องค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์**

(1) เกษตรกร เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนผู้บริโภค ยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการผลิต การแปรรูปและการตลาดเกษตรอินทรีย์อยู่ในวงจำกัด โดยส่วนใหญ่ยังขาดความตระหนักถึงประโยชน์ของการผลิตและการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ อีกทั้งการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ทั้งด้านการผลิตและการบริโภคสำหรับประชาชนทั่วไปยังมีน้อยและไม่ครอบคลุมประชาชนทุกช่วงวัย

(2) เกษตรกรบางรายเลิกทำเกษตรอินทรีย์ระหว่างเข้าร่วมโครงการ เนื่องจากเกษตรกรไม่มั่นใจ และขาดแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนมาทำการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์

(3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมและตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีไม่เพียงพอ ประกอบกับแหล่งความรู้ อาทิ ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์มีจำนวนจำกัด เมื่อเปรียบเทียบกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

(4) เกษตรกรขาดความรู้ในการวางแผนการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด รวมถึงการเลือกชนิดพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่และสภาพภูมิอากาศ และยังมีความรู้เรื่องการ

เพิ่มมูลค่าสินค้าและการตลาดค่อนข้างน้อย จึงทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาดชุมชน นอกจากนี้ เกษตรกรยังขาดทักษะงานด้านเอกสารและการจัดการระบบฐานข้อมูล

(5) โครงการด้านวิจัยและพัฒนาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ยังเป็นโครงการขนาดเล็ก และยังไม่ครอบคลุมตลอดโซ่อุปทาน และกลุ่มสินค้า (พืช ปศุสัตว์ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ) รวมถึงขาดงานวิจัยเชิงสังคมที่สามารถเป็นต้นแบบให้กับเกษตรกร หรือผู้ที่สนใจโดยทั่วไป ประกอบกับงานวิจัยเป็นงานวิจัยเฉพาะของหน่วยงานยังขาดการบูรณาการของทุกภาคส่วน และยังไม่มีความรู้ข้อมูลการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ หรือต่อยอดในเชิงพาณิชย์

3.3) ด้านการผลิตและการบริหารจัดการเกษตรอินทรีย์

(1) การส่งเสริมการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรอินทรีย์ขาดความหลากหลายของชนิดสินค้า และขาดการส่งเสริมการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรอินทรีย์

(2) การสนับสนุนปัจจัยการผลิตและการจัดการโครงสร้างพื้นฐานเกษตรอินทรีย์ เช่น ระบบชลประทาน และโรงสีข้าวอินทรีย์ ยังไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง

3.4) ด้านตลาดและราคาสินค้าเกษตร

(1) เกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย เน้นจำหน่ายในตลาดระดับท้องถิ่น เนื่องจากมารับซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ของตลาดค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern trade) ไม่แตกต่างกับราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่เกษตรกรจำหน่ายในระดับท้องถิ่น ประกอบกับตลาดค้าปลีกสมัยใหม่รับซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ แบบมีเงื่อนไขระยะเวลาการจ่ายผลตอบแทนให้กับเกษตรกรใน 7-30 วัน

(2) ในตลาดระดับบน ผลผลิตเกษตรอินทรีย์ยังเป็นที่ต้องการเพิ่มมากขึ้น แม้ว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์มีราคาสูงกว่าสินค้าเกษตรทั่วไป แต่ในตลาดระดับท้องถิ่น หรือตลาดทั่วไป สินค้าเกษตรอินทรีย์มีราคาไม่แตกต่างจากสินค้าปกติมากนัก เนื่องจากกลุ่มผู้บริโภคที่มีความรู้และความสนใจในสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นเพียงกลุ่มน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับผู้บริโภคทั่วไป

(3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีโครงการต่อยอดหรือเชื่อมโยงกับเกษตรอินทรีย์ เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ การแปรรูปเกษตรอินทรีย์

3.5) ด้านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มาตรฐานและระบบการตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์หน่วยงานภาครัฐทำได้ค่อนข้างน้อย ไม่เพียงพอทั้งจำนวนเกษตรกรที่ขอรับการตรวจรับรองในแต่ละปี และการรับรองมาตรฐานของประเทศไทยยังเป็นการตรวจรับรองเฉพาะรายชนิดสินค้าของแต่ละหน่วยงานเท่านั้น ทำให้เกษตรกรที่ต้องการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทยในสินค้าข้าว พืชผัก ปศุสัตว์ สัตว์น้ำ ต้องขอการรับรองจากหลายหน่วยงาน ทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายสูง

3.6) แหล่งเงินทุน

(1) กลุ่มเกษตรกรขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนในการรับซื้อผลผลิตเกษตรอินทรีย์จากสมาชิกในกลุ่ม ทำให้เกษตรกรต้องขายผลผลิตในตลาดทั่วไปเท่ากับราคาสินค้าปกติ รวมถึงเงินลงทุนเครื่องจักรทางการเกษตร อาทิ รถเกี่ยวข้าว เครื่องสีข้าว สำหรับการทำเกษตรอินทรีย์ที่มีอยู่อย่างจำกัด

(2) การทำเกษตรอินทรีย์ต้องใช้เงินทุนค่อนข้างสูงในการดำเนินการช่วงแรก ซึ่งเกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่มีข้อจำกัดทางการเงิน ทำให้ล้มเลิกการทำเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากขาดรายได้ ในช่วงเปลี่ยนผ่านเข้าสู่การทำเกษตรอินทรีย์

3.7) การบริหารจัดการของภาครัฐ และงบประมาณ

(1) การบูรณาการหน่วยงานในพื้นที่เพื่อคัดเลือก และกำหนดพื้นที่เป้าหมายร่วมกัน ยังไม่เพียงพอและไม่ชัดเจน ประกอบกับบุคลากรไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

(2) การจัดสรรงบประมาณส่วนใหญ่เป็นการสนับสนุนเงินอุดหนุนด้านข้าวอินทรีย์ ซึ่งมีการเร่งรัดการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ทำให้การดำเนินการบางกิจกรรมของโครงการไม่ตรงกับช่วงการเพาะปลูกของเกษตรกร ขณะที่บางหน่วยงานไม่ได้จัดเตรียมแผนสนับสนุนเกษตรกรไว้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ไม่สามารถสนับสนุนเกษตรกรรายเดิมให้พัฒนาได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

(3) เนื่องจากสถานการณ์โควิด 19 กระทบต่อการจัดกิจกรรมในการฝึกอบรม ส่งผลให้การรวมกลุ่มเกิดการติดขัดหรือทำได้ไม่เต็มที่และไม่สามารถดำเนินการกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง

4) ข้อเสนอแนะ

4.1) งบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณในกิจกรรมที่เน้นการสร้างต้นแบบด้านเกษตรอินทรีย์ ให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม สนับสนุนงบประมาณให้สอดคล้องกับกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกร และการจัดทำแผนเสนอของงบประมาณเพื่อสนับสนุนเกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์ควรต่อเนื่องอย่างน้อยรายละ 3 ปี และควรครอบคลุมทั้งด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด

4.2) ฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ ควรจัดทำฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์กลางที่ครอบคลุมข้อมูลทั้งเกษตรกร และพื้นที่เกษตรอินทรีย์ให้มีความสมบูรณ์ ลดการซ้ำซ้อนกันของพื้นที่ เช่น ทุกหน่วยงานควรมีพิกัด GPS เพื่อตรวจสอบความซ้ำซ้อนของพื้นที่ พัฒนาและประชาสัมพันธ์ฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ให้เกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้บริโภค ได้รับทราบและนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงด้านการผลิต แปรรูป และตลาด

4.3) เจ้าหน้าที่ ควรส่งเสริมองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่กระบวนการวางแผนการผลิต การผลิต การดูแล การเก็บเกี่ยว การเก็บรักษา ตลอดจนเรื่องของการแปรรูปสินค้า ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และควรมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ให้มากขึ้น พร้อมทั้งส่งเสริมการขยายตลาดรองรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้มากขึ้น

4.4) การรับรองมาตรฐาน ในระยะสั้นควรจ้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และระยะยาวควรเสริมสร้างองค์ความรู้ให้ผู้นำกลุ่ม/เกษตรกรที่มีความสามารถด้านเกษตรอินทรีย์ และในการรับรองมาตรฐานควรจะมีอายุ 2 ปี หรือใช้กระบวนการต่ออายุในการรับรอง มากกว่าการเริ่มต้นขอใบรับรองใหม่

4.5) ด้านตลาดและราคาสินค้าเกษตร เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ควรเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด จัดตั้งจุดรวบรวมซื้อขายผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ พร้อมทั้งผลักดันให้กลไกตลาดสร้างความแตกต่างระหว่างสินค้าเกษตรอินทรีย์และสินค้าปกติ

4.6) การสร้างการรับรู้และการประชาสัมพันธ์ด้านเกษตรอินทรีย์ ควรมีการสร้างความรู้ตระหนักรู้เรื่องสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้กับผู้บริโภค เผยแพร่และประชาสัมพันธ์เรื่องเกษตรอินทรีย์ผ่านสื่อช่องทางต่าง ๆ ให้เป็นที่แพร่หลาย

1.3 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย

1.3.1 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสังคมยุคดิจิทัล

เทคโนโลยีและนวัตกรรมในปัจจุบันมีความก้าวหน้าอย่างมาก ทำให้โลกก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างรวดเร็ว (Digital Transformation) โดยเทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในโซ่อุปทานสินค้า โดยเฉพาะ การตรวจสอบย้อนกลับแหล่งที่มาของสินค้าผ่านเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) ซึ่งสามารถเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้า โดยเฉพาะสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในขณะเดียวกัน บล็อกเชนจะทำหน้าที่รายงานการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างละเอียดยิ่งขึ้น เช่น ปริมาณการใช้น้ำ การปลดปล่อยคาร์บอนและก๊าซมีเทน นอกจากนี้ ยังมีแพลตฟอร์มการค้าออนไลน์ที่สามารถเพิ่มช่องทางการตลาดให้มีการค้าขายสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้อย่างสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ทั้งนี้ สื่อสังคมออนไลน์ที่จะเป็นช่องทางสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลความรู้และเทคโนโลยี สร้างความตระหนักรู้ให้กับผู้บริโภคและประชาชนทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงเทคโนโลยียังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) มีส่วนสำคัญในการช่วยบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ในอนาคต อย่างไรก็ตาม การปรับตัวยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกรและแรงงานเกษตรสูงวัยซึ่งส่วนใหญ่มีข้อจำกัดด้านการศึกษา และการปรับเปลี่ยนสู่เกษตรสมัยใหม่ที่มีต้นทุนที่สูง ยังเป็นเรื่องท้าทายในการพัฒนาของภาคเกษตร จึงจำเป็นที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันในการส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อยกระดับภาคเกษตรให้สามารถก้าวข้ามปัญหาอุปสรรคด้านเทคโนโลยี ไปสู่การผลิตสินค้าที่มีมูลค่าสูง สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคง เพื่อจูงใจคนรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคเกษตรต่อไป

1.3.2 กระแสรักสุขภาพ

ผู้บริโภคในยุคปัจจุบันมีความตระหนักและใส่ใจดูแลสุขภาพมากขึ้น เนื่องจากสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้ที่เผยแพร่ออนไลน์ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาสุขภาพที่ส่วนใหญ่มาจากการได้รับสารพิษและสารเคมีตกค้างในอาหาร ผักสดและผลไม้ที่บริโภค ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ผู้บริโภคตระหนักและใส่ใจการบริโภคสินค้าเพื่อสุขภาพมากขึ้น

1.3.3 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และการขาดแคลนแรงงานภาคเกษตร

โครงสร้างประชากรของโลกมีสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำหรับประเทศไทยมีแนวโน้มประชากรสูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นประชากรไทยโดยเฉลี่ยมีอายุยืนยาวขึ้น จากจำนวนผู้สูงอายุ

ที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประเทศไทยเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์” (Complete Aged Society) ในปี 2564 คือ มีสัดส่วนผู้สูงอายุถึงร้อยละ 20 และจะเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด” (Super Aged Society) ในปี 2577 โดยจะมีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 28 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ซึ่งการเป็นสังคมผู้สูงอายุ ทำให้ปัจจัยการผลิตทางด้านแรงงานลดลง ส่งผลกระทบต่อการทำเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากต้องใช้แรงงานในการดูแลรักษาตลอดกระบวนการผลิตอย่างสม่ำเสมอและมากกว่าการทำเกษตรทั่วไป อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจเป็นโอกาสทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น และเป็นช่องทางการพัฒนาสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุที่มีความใส่ใจดูแลสุขภาพมากขึ้นและมีความต้องการโภชนาการและอาหารที่ดี รวมถึงการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่สามารถต่อยอดเป็นยา เวชภัณฑ์ และอาหารเสริม

1.3.4 กระแสการท่องเที่ยว

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวของประเทศไทย คาดว่าการท่องเที่ยวของโลกและประเทศไทยจะฟื้นตัวในปี 2567 โดยแนวโน้มการท่องเที่ยววิถีปกติระยะถัดไป (Next Normal) จะมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการท่องเที่ยวแบบกลุ่มใหญ่ (Mass Tourism) เป็นการท่องเที่ยวแบบอิสระ (Free Independent Traveler: FIT) และเน้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) การท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสชีวิตคนท้องถิ่นหรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเชิงอาหาร โดยนำเสนอเรื่องราววัตถุดิบท้องถิ่น (ผัก ผลไม้ และสมุนไพร) ร่วมกับการนำเสนอเมนูอาหารของท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการบอกต่อเรื่องราว (Story Telling) ต่อไป นอกจากนี้ ยังมีการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับการทำงานเพื่อตอบรับกระแส “การทำงานไปด้วย ท่องเที่ยวไปด้วย” เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้มากขึ้นซึ่งธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจโรงแรมจะต้องสร้างความเชื่อมั่นด้านมาตรฐานสุขอนามัย (Amazing Thailand Safety & Health Administration: SHA) ให้กับนักท่องเที่ยว และกลุ่มเกษตรกรที่รวมตัวกันเปิดรับนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมควบคุมโรค กรมอนามัย กรมสนับสนุนบริการสุขภาพและหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการควบคุมโรคทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้รับประสบการณ์ที่ดี มีความสุข และมั่นใจในความปลอดภัยด้านสุขอนามัย จากสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยนำมาตรการความปลอดภัยด้านสาธารณสุข ผนวกกับมาตรฐานการให้บริการที่มีคุณภาพ ของสถานประกอบการเพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวของไทย อีกทั้ง การท่องเที่ยวกับการช้อปปิ้งของฝากโดยสินค้าหลักของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ให้ความสนใจประเภทสินค้าอัตลักษณ์ของประเทศหลายทาง เช่น งานฝีมือ อาหาร ขนม หรือสินค้าที่มีชื่อเสียงของประเทศนั้น ๆ จึงนับเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการขยายตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้เติบโตต่อไป

1.3.5 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

จากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีการผลิต แม้ว่าจะช่วยทำให้ผลิตสินค้าได้เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับวัตถุดิบที่ใช้ไป กลับทำให้การใช้ทรัพยากรในการผลิตเพิ่มจำนวนมากขึ้นไปอีก เป็นผลจากการเติบโตของเศรษฐกิจโลก ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาต่างเร่งขยายกำลังการผลิตเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและยกระดับรายได้ของประเทศ จึงมีส่วนสำคัญที่ช่วยทำให้เร่งปรากฏการณ์ก๊าซเรือนกระจกและภาวะโลกร้อน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อุณหภูมิโลกเพิ่มสูงขึ้น เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น ภาวะแห้งแล้งที่ยาวนาน และน้ำท่วมฉับพลัน รวมถึงการเกิดโรคและแมลงศัตรูพืชระบาด จากการที่ภาคเกษตรเป็นสาขาการผลิตที่ยังต้องพึ่งพาสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นหลัก จึงได้รับผลกระทบโดยตรง ส่งผลให้ผลผลิตพืชและสัตว์น้ำลดลง พื้นที่เพาะปลูกลดลง และเกิดการปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่นทดแทน ดังนั้น การพัฒนาภาคเกษตรสู่ความยั่งยืนด้วยการพัฒนาในรูปแบบเกษตรกรรมยั่งยืนด้วยเกษตรอินทรีย์ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการพัฒนาที่เน้นความสมดุลของระบบนิเวศสร้างความหลากหลายทางชีวภาพ และเอื้อประโยชน์ต่อสภาพอากาศและสิ่งแวดล้อม

1.3.6 ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อประเทศไทย

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม 2562 และได้ส่งผลกระทบต่อทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยสาขาที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ สาขาอุตสาหกรรม รองลงมา ได้แก่ สาขาอุตสาหกรรมเกษตร และสาขาบริการ ตามลำดับ เนื่องจากเป็นสาขาที่ต้องพึ่งพาการส่งออกและการท่องเที่ยวเป็นหลัก สำหรับสาขาเกษตรได้รับผลกระทบน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับสาขาอื่น ๆ โดยผลกระทบที่ได้รับมีสาเหตุหลักจากกำลังซื้อของผู้บริโภคต่อสินค้าเกษตร และช่องทางการจำหน่ายลดลง เนื่องจากมาตรการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้เศรษฐกิจไทยในภาพรวมได้รับผลกระทบในระดับค่อนข้างรุนแรง รวมถึงการส่งออกสินค้าเกษตรไทย และส่งผลกระทบต่อ การนำเข้าปัจจัยการผลิต การหมุนเวียนตู้คอนเทนเนอร์ รวมถึงทำให้ระยะเวลาและขั้นตอนการขนส่งยาวนานขึ้น ส่งผลให้ต้นทุนการขนส่งสูงขึ้น นอกจากนี้ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของโซ่การผลิต โดยการย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศใกล้เคียงหรือแม้แต่การย้ายฐานการผลิต ส่งผลกระทบต่อการทำงานในประเทศ ในส่วนนี้ภาคเกษตรจึงมีหน้าที่สำคัญในการรองรับการย้ายถิ่นถิ่นของแรงงาน เนื่องจากแรงงานมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ซึ่งมีการใช้แรงงานอย่างเข้มข้น

1.3.7 มาตรการและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

ประเทศพัฒนาแล้วมีกฎระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับวัตถุดิบหรือปัจจัยการผลิตที่เกี่ยวข้องกับการผลิตอาหาร เช่น ญี่ปุ่นได้ปรับปรุงระเบียบใหม่ให้แสดงแหล่งกำเนิดวัตถุดิบอาหาร (Country of Origin Labelling: COOL) โดยให้ผู้ผลิตอาหารแปรรูปในญี่ปุ่นต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในการติดฉลากประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดต้นทางของวัตถุดิบหลักตามสัดส่วนที่ระบุไว้บนฉลาก แคนาดากำหนดให้อาหารสัตว์ทั้งหมดที่ผลิตขายและนำเข้า ต้องปลอดภัยสำหรับปศุสัตว์ มนุษย์และสิ่งแวดล้อม และคณะกรรมการยุโรปและประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปได้ยกเลิกการใช้ไทเทเนียมไดออกไซด์ทั้งหมดที่ใช้เป็นสารเติมแต่งในอาหาร นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มของโลกที่ให้ความสำคัญกับมาตรการบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมและยกระดับแนวทางปฏิบัติ

และมาตรการทางสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง และแนวโน้มการยกเลิกสารเคมีทางการเกษตร 3 สาร ได้แก่ พาราควอต ไกลโฟเซต และคลอร์ไพริฟอส ได้กำหนดมาตรการและแนวทางในการลด/ละ/เลิก การใช้สารเคมี รวมถึงค้นหาแนวทางในการวิจัยและพัฒนาสารชีวภัณฑ์ทดแทนที่เหมาะสม เพื่อประโยชน์และความปลอดภัยของผู้ผลิตและผู้บริโภค

1.3.8 กระแสการเติบโตสีเขียว (Green Growth)

กระแสการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นแนวทางการพัฒนาต่อเนื่องทั่วโลก เนื่องจากผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมของโลก ส่งผลกระทบต่อไปทั่วทุกประเทศ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากการพัฒนาในช่วงที่ผ่านมาที่มุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ทำให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม อาทิ สภาพอากาศที่แปรปรวนจากการที่อุณหภูมิทั่วโลกเพิ่มสูงขึ้น ทำให้บางพื้นที่มีอากาศที่ร้อนสูงขึ้นมาก ฝนตกในปริมาณที่มากเกินไปทำให้เกิดน้ำท่วม ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และภาคการเกษตร เพื่อเป็นการบรรเทาและแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั่วโลกจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยเกษตรอินทรีย์เป็นแนวทางหนึ่งที่ตอบโจทย์ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม และการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ตัวอย่างของการพัฒนาตามแนวทางการเติบโตสีเขียว ได้แก่ เมืองสีเขียว (Green City) เป็นการออกแบบเมืองให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม พลังงานสีเขียว (Green Energy) เป็นการผลิตพลังงานหมุนเวียนที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ผลิตภัณฑ์สีเขียว (Green Product) เป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตั้งแต่กระบวนการผลิต จนถึงกระบวนการกำจัดทิ้ง และการบริการสีเขียว (Green Service) เป็นการบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

1.4 ความจำเป็นของแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2566-2570

เกษตรอินทรีย์เป็นแนวทางการบริหารจัดการผลิตทางการเกษตรแบบองค์รวม ให้ความสำคัญกับเกษตรกรผู้ผลิตและชุมชนท้องถิ่น มุ่งหวังที่จะสร้างความมั่นคงในการทำการเกษตร เน้นคุณภาพและความปลอดภัยอาหารของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับกระแสโลกในปัจจุบัน คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานหลักดำเนินการภายใต้คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) เพื่อผลักดันและขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศ ดำเนินการบูรณาการแนวทาง มาตรการ แผนงานและงบประมาณกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2560-2565 กำลังจะสิ้นสุดลงในปี 2565 คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ จึงได้แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2566-2570 ทำหน้าที่ในการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2566-2570 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนงาน/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ของประเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

2. ภาพรวมของแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2566-2570

2.1 วิสัยทัศน์

ประเทศไทยเป็นผู้นำเกษตรอินทรีย์ของภูมิภาคอาเซียน บนพื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2570

2.2 วัตถุประสงค์

1) เพื่อส่งเสริมระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับวิถีธรรมชาติ รักษาความสมดุลให้กับระบบนิเวศ มีความปลอดภัย นำไปสู่ความเป็นอยู่และสุขภาพที่ดีของผู้ผลิตและผู้บริโภค

2) เพื่อยกระดับการผลิตเกษตรอินทรีย์ให้ได้มาตรฐานในระดับชุมชน ระดับประเทศ และระดับสากล ให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร

2.3 เป้าหมาย

สินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยมีคุณภาพและมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับทั้งในระดับชุมชน ระดับประเทศ และระดับสากล สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรและยกระดับรายได้ให้เกษตรกร นำไปสู่ความเป็นอยู่และสุขภาพที่ดีอย่างยั่งยืน

2.4 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

อัตราการขยายตัวของมูลค่าของสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปี

2.5 ประเด็นการพัฒนา

- 1) พัฒนาศักยภาพการผลิต และการบริหารจัดการตลอดโซ่อุปทานเกษตรอินทรีย์
- 2) ยกระดับมาตรฐานและระบบการตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์
- 3) พัฒนาการตลาดและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์
- 4) ส่งเสริมการวิจัย พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์

ประเด็นการพัฒนาที่ 1 พัฒนาศักยภาพการผลิต และการบริหารจัดการตลอดโซ่อุปทานเกษตรอินทรีย์

มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการ เพื่อรองรับการทำเกษตรอินทรีย์ให้ได้รับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล โดยพัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ พัฒนาทักษะและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ พัฒนาทักษะผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาเข้าสู่ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System: PGS) เพื่อเป็นพื้นฐานในการผลักดันเกษตรกรเข้าสู่การทำเกษตรอินทรีย์ให้ได้การรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของไทย และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ระดับสากล รวมถึงเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนซึ่งเป็นปัจจัยและเงื่อนไขสำคัญสำหรับเกษตรกรในการเข้าสู่การเปลี่ยนผ่านจากการทำเกษตรเคมีไปสู่เกษตรอินทรีย์

1.1 เป้าหมาย

- 1) เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์และปรับเปลี่ยนไปสู่การทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น
- 2) การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ตลอดโซ่อุปทานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

1.2 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายประเด็นการพัฒนา

- 1) จำนวนเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ไม่น้อยกว่า 150,000 ราย ในปี 2570
- 2) พื้นที่เกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นเป็น 2.0 ล้านไร่ ในปี 2570

1.3 แนวทางการพัฒนา

1) ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ตลอดโซ่อุปทานให้แก่เกษตรกร สถาบันเกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยสนับสนุนให้สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ด้านการผลิตเกษตรอินทรีย์ และด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ให้สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของเกษตรกร พื้นที่ และตลาด ผ่านศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าการเกษตร (ศพก.) และแปลงต้นแบบเกษตรอินทรีย์ ครอบคลุมทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำอินทรีย์ พัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้แบบออนไลน์ เพื่อเสริมสร้างทักษะความรู้ ตั้งแต่ความรู้พื้นฐาน กระบวนการผลิต ไปจนถึงขั้นตอนที่เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รวมถึงพัฒนาช่องทางการถ่ายทอดความรู้และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์

2) เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพด้านเกษตรอินทรีย์ให้กับบุคลากร ผู้นำเกษตรกรในระดับชุมชน และท้องถิ่น โดยเน้นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรภาครัฐ ผู้นำเกษตรกรในระดับชุมชนและท้องถิ่นให้มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านเกษตรอินทรีย์ ให้สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ด้านพืช ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำ ทั้งระบบตั้งแต่การวางแผนการผลิต การเตรียมปัจจัยการผลิต ระบบการผลิต การรับรองมาตรฐาน การแปรรูปและการตลาด โดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเกษตรอินทรีย์ในการสนับสนุนและต่อยอดการทำเกษตรอินทรีย์ให้ได้การรับรองมาตรฐานสู่ความยั่งยืน รวมถึงพัฒนาเกษตรกร เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและนักศึกษาให้สามารถเป็นผู้ตรวจประเมินเบื้องต้นเพื่อการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Initial Auditor) และพัฒนาเป็นผู้ตรวจประเมิน (Auditor)

3) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดทำหลักสูตรความรู้พื้นฐานด้านเกษตรอินทรีย์ โดยพัฒนาและบรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ให้กับเด็กและเยาวชนในโรงเรียนซึ่งเป็นการวางรากฐานและมุมมองที่ดีเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นยุวเกษตรอินทรีย์

4) พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่สู่เกษตรอินทรีย์ (Young Organic Smart Farmer) โดยสร้างแรงจูงใจให้ทายาทเกษตรกรและเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ สนับสนุนทุนการศึกษาด้านเกษตรอินทรีย์ในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา รวมถึงการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมให้ตรงตามความต้องการของเกษตรกรรุ่นใหม่ ส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่จากหน่วยงานเกี่ยวข้องผ่านศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อสร้างความร่วมมือในการผลิต การแปรรูป และการตลาด อย่างมีประสิทธิภาพ

5) สร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยสนับสนุนการรวมกลุ่มผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ด้วยระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System: PGS) ส่งเสริมระบบเกษตรอินทรีย์แบบแปลงใหญ่ และการรวมกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ วิสาหกิจชุมชนอินทรีย์และสหกรณ์อินทรีย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและอำนาจต่อรองทางการค้าตั้งแต่การผลิต โดยวางแผนการผลิตและการใช้ปัจจัยการผลิตร่วมกัน การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การแปรรูป จนถึงการตลาด พร้อมทั้งส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายในการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายองค์กรเกษตรกรกับหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการเงิน และสถาบันการศึกษา เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

6) ส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยการผลิตเกษตรอินทรีย์แบบครบวงจร โดยพัฒนาและจัดหาปัจจัยการผลิต อาทิ เมล็ดพันธุ์อินทรีย์ ปุ๋ยอินทรีย์ สารชีวภัณฑ์ และอาหารสัตว์ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานด้านเกษตรอินทรีย์ พร้อมทั้งจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ สนับสนุนให้ชุมชนมีการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์อินทรีย์ การขึ้นทะเบียนปัจจัยการผลิตเกษตรอินทรีย์จากสมุนไพรและสารชีวภาพ พร้อมสนับสนุนการวิเคราะห์ส่วนประกอบ และคุณสมบัติของปัจจัยการผลิตที่จะนำมาขึ้นทะเบียน เพื่อให้เกษตรกรได้ทราบคุณสมบัติและประโยชน์ของการใช้ปัจจัยดังกล่าวในการทำเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้อุดมสมบูรณ์ เช่น การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การปลูกพืชหมุนเวียน และการปลูกพืชบำรุงดิน พัฒนาระบบเทคโนโลยีอัจฉริยะสำหรับเกษตรอินทรีย์บริหารจัดการพื้นที่เกษตรอินทรีย์ (Organic Zoning) ให้มีการผลิตในพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองพื้นที่และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำเกษตรอินทรีย์ รวมถึงส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และผลักดันให้สถาบันการเงินสนับสนุนสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำสำหรับเกษตรกรและผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์

7) พัฒนาและยกระดับการผลิต การแปรรูปสินค้าเกษตรอินทรีย์

7.1) ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้มีความหลากหลายชนิดสินค้า โดยพัฒนาต่อยอดเกษตรกรที่มีผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์กลุ่มเดิมให้สามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และพัฒนากลุ่มใหม่เพื่อขยายผลบูรณาการเชิงพื้นที่ สนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลักดันให้เกษตรกรมีการออกแบบพื้นที่การทำเกษตรอินทรีย์ (Organic Farm Design) ด้วยการเตรียมความพร้อมตั้งแต่ระยะเริ่มต้น ระยะปรับเปลี่ยน จนได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

7.2) ส่งเสริมการแปรรูปวัตถุดิบเกษตรอินทรีย์ โดยเน้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ให้ได้สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดผู้บริโภคที่รักสุขภาพและสิ่งแวดล้อมทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เช่น อาหารฟังก์ชัน (Functional food) ยาและเวชภัณฑ์ รวมถึงพัฒนาฟาร์มเกษตรอินทรีย์สู่ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงนิเวศ

8) สนับสนุนการบริหารจัดการระบบโลจิสติกส์ของสินค้าเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ โดยให้ ความสำคัญกับการเคลื่อนย้ายและการจัดเก็บสินค้า ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ จากแหล่งผลิตสู่ผู้บริโภค พัฒนา สถาบันเกษตรกรที่มีศักยภาพและความพร้อม อาทิ สหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชน ให้เป็นศูนย์รวบรวมและ กระจายสินค้าเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ รวมถึงขยายเครือข่ายสถาบันเกษตรกรให้เป็นจุดรับส่งสินค้าเกษตร อินทรีย์และผลิตภัณฑ์ของจังหวัด เพื่อกระจายสินค้าไปยังผู้ประกอบการและผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว และคง คุณภาพของสินค้าเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์

9) ทบทวนและจัดทำกฎหมาย กฎระเบียบ และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ โดยกำหนด มาตรการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีจากแปลงข้างเคียงที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตเกษตรอินทรีย์ ทั้งทางดิน ทาง น้ำ และทางอากาศ รวมถึงการศึกษาแนวทางการใช้มาตรการทางภาษี เช่น การจัดเก็บภาษีสารเคมีกำจัดศัตรูพืช การจัดเก็บภาษีตามผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม (Environment and health load) การลดอัตราภาษี ให้แก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ การจัดเก็บค่าชดเชยตามแผนในการลดการใช้สารเคมี เพื่อ จัดทำมาตรการทางภาษี รวมถึงปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และการแสดง ตรามาตรฐานเกษตรอินทรีย์บนสินค้าของประเทศไทย รวมถึงสนับสนุนมาตรการจูงใจและอำนวยความสะดวกใน การรับซื้อวัตถุดิบอินทรีย์ ให้กับผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร ธุรกิจอาหารและผลิตภัณฑ์

10) บริหารจัดการและป้องกันความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ โดยส่งเสริมการทำประกันภัยพืชผล สินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันและความมั่นคงในการทำเกษตรอินทรีย์ และสนับสนุนการ ใช้เทคโนโลยีในการคาดการณ์และแจ้งเตือนภัยพิบัติทางธรรมชาติ เพื่อลดผลกระทบจากความเสียหายต่อ ผลผลิตของเกษตรกรในกรณีเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ ตลอดจนสามารถช่วยลดภาระงบประมาณในการ เยียวยาเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติภัยได้

1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวง พาณิชยกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สถาบันเกษตรกร ภาควิชาเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ และภาคเอกชน

ประเด็นการพัฒนาที่ 2 ยกระดับมาตรฐานและระบบการตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์

ผลักดันมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และระบบการตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์ ใน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับชุมชน คือ ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System: PGS) ระดับประเทศ คือ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทย ระดับภูมิภาคและระดับสากล ได้แก่ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของอาเซียน มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ IFOAM มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ประเทศอื่น ๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับสินค้าเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์แก่ผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศรวมถึงพัฒนาและผลักดันมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทยให้สามารถเทียบเคียงกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของอาเซียนและมาตรฐานในระดับสากลได้

2.1 เป้าหมาย

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทย(มกษ. 9000) เป็นที่ยอมรับในระดับประเทศและระดับสากล

2.2 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายประเด็นการพัฒนา

- 1) มาตรฐานและระบบการตรวจสอบรับรองด้านเกษตรอินทรีย์ของไทยเท่าเทียมกับมาตรฐานและระบบการตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์ของอาเซียน ภายในปี 2570
- 2) จำนวนหน่วยตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองระบบงานตามระบบสากล เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 5 แห่ง ภายในปี 2570
- 3) จำนวนหน่วยตรวจสอบรับรองของไทยขึ้นทะเบียนอยู่ในรายชื่อหน่วยตรวจสอบรับรองด้านเกษตรอินทรีย์กับประเทศคู่ค้าหลักอย่างน้อย 2 แห่ง ภายในปี 2570

2.3 แนวทางการพัฒนา

1) ยกระดับระบบและเทียบเคียงมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของไทยกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของระดับภูมิภาค และระดับสากล โดยทำความตกลงการยอมรับร่วมภายในภูมิภาคอาเซียน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ เป็นการรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกร และผลักดันสินค้าเกษตรอินทรีย์สู่สากลเพิ่มสูงขึ้น นำไปสู่การเป็นผู้นำในตลาดอาเซียน และขยายไปยังตลาดโลก

2) ยกระดับการตรวจสอบรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โดยสนับสนุนให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และภาคประชาชน ทำหน้าที่เป็นหน่วยตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทย รวมถึงการได้รับการรับรองระบบงานตามหลักเกณฑ์สากล เพื่อเป็นกลไกในการสร้างหลักประกันความมั่นใจแก่ผู้บริโภคที่ต้องการบริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์และช่วยให้ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อหาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ได้อย่างถูกต้อง ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS) ให้เป็นที่ยอมรับและพัฒนารูปแบบการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในระดับชุมชน รวมทั้งจัดทำบันทึกความเข้าใจระหว่างไทย-ประเทศคู่ค้า ในการทำความตกลงยอมรับร่วมกันต่อการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้หน่วยตรวจสอบรับรองของไทยเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

3) พัฒนาระบบตรวจสอบย้อนกลับสินค้าเกษตรอินทรีย์ (Traceability System) ที่ครอบคลุมตลอดโซ่อุปทาน โดยสนับสนุนการใช้เทคโนโลยี Blockchain เป็นหลักในการดำเนินการระบบตรวจสอบย้อนกลับสินค้าเกษตรอินทรีย์ทั้งในระบบควบคุมภายในและการรับรองมาตรฐาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค และเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์

2.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ภาคีเครือข่าย ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน

ประเด็นการพัฒนาที่ 3 พัฒนาการตลาดและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์

มุ่งให้ความสำคัญกับการเข้าถึงอาหารปลอดภัยได้มาตรฐาน เน้นการสร้างช่องทางการตลาด และเพิ่มช่องทางตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อรองรับผลผลิตและสินค้าเกษตรอินทรีย์ รวมถึงการสร้างตราสินค้าเกษตรอินทรีย์ไทยให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ อีกทั้งสร้างความตระหนักรู้แก่ผู้ผลิต และผู้บริโภคถึงความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ ตลอดจนการอนุรักษ์ ฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ และร่วมรับผิดชอบในการสร้างสรรค์สังคม

3.1 เป้าหมาย

สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรอินทรีย์ไทย เพิ่มช่องทางการตลาด และสร้างความเชื่อมั่นให้สินค้าเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ของไทย โดยเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3.2 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายประเด็นการพัฒนา

- 1) มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ต่อปี
- 2) ตลาดเกษตรอินทรีย์ที่ได้มาตรฐานอย่างน้อยจังหวัดละ 1 แห่ง

3.3 แนวทางการพัฒนา

1) ส่งเสริมและเชื่อมโยงตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อเพิ่มการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศ โดยเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลายทั้งระบบออนไลน์และออนไลน์ ด้วยการจัดตั้งตลาดเกษตรอินทรีย์ในชุมชน สหกรณ์เกษตรอินทรีย์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพ ร่วมกับภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาสังคม อาทิ โรงพยาบาล โรงเรียน โรงแรม ราชทัณฑ์ ร้านอาหาร และโรงงาน (6ร) โดยสนับสนุนโรงแรม ร้านอาหาร ชุมชนต้นแบบอินทรีย์ ร่วมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพ จัดงานแสดงสินค้าเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ร่วมกับหน่วยงาน ห้างค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern Trade) และเครือข่ายต่าง ๆ

2) ส่งเสริมและสนับสนุนการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ในกลุ่มประชาคมอาเซียนและประเทศคู่ค้าที่สำคัญ โดยการเจรจาการค้าระหว่างประเทศและการจัดทำความร่วมมือกับประเทศคู่ค้า มุ่งเน้นการรักษาตลาดเดิม และขยายตลาดใหม่ที่มีศักยภาพ พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในการส่งออกด้วยระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนกฎระเบียบที่เอื้อต่อการส่งออกเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันให้กับผู้ผลิตและผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ รวมถึงจัดทำรหัสสถิติต่อท้ายพิกัดศุลกากรของสินค้าเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ที่สำคัญของประเทศให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น รวมถึงยกระดับการจัดงานแสดงสินค้าเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ของประเทศไทยสู่สากล และร่วมงานแสดงสินค้าในต่างประเทศ (Roadshow)

3) ส่งเสริมการสร้างตราสินค้าเกษตรอินทรีย์ (Branding) ให้กับผู้ผลิตและผู้ประกอบการ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ โดยการสร้างเรื่องราว (Storytelling) และผลักดันให้สินค้าเกษตรอินทรีย์จดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications: GI) เป็นสินค้าอินทรีย์พรีเมียม

4) ประชาสัมพันธ์แหล่งผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ที่เป็นที่ยอมรับของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จัดทำความร่วมมือในการเรียนรู้และพัฒนาการทำการค้าทั้งระบบออนไลน์และออนไลน์ ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อเชื่อมโยงผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และผู้บริโภค รวมถึงประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ อาทิ สื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสังคมออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และวีดิทัศน์ เพื่อให้ผู้บริโภคและประชาชนที่สนใจสามารถเข้าถึงแหล่งผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้มากขึ้น

5) สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ โดยสร้างการรับรู้ถึงความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากสินค้าเกษตรอินทรีย์ผลิตภัณฑ์ และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ด้วยการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับประโยชน์จากการทำเกษตรอินทรีย์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การบริโภคและคุณค่าทางโภชนาการอาหารอินทรีย์ รวมถึงส่งเสริมการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลและแหล่งเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจให้กับผู้บริโภคและประชาชนทั่วไป ผ่านสื่อช่องทางต่าง ๆ อาทิ สื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสังคมออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และวีดิทัศน์

3.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการคลังสำนักงานกฤษฎีกา สสถาบันเกษตรกร ภาคีเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ และภาคเอกชน

ประเด็นการพัฒนาที่ 4 ส่งเสริมการวิจัย พัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์

มุ่งเน้นการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี รวมถึงนวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ ตลอดโซ่อุปทาน ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทางตลอดจนการนำผลการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเผยแพร่ให้กับเกษตรกรรวมถึงผู้ที่สนใจจากทุกภาคส่วนให้สามารถเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ได้ โดยเฉพาะ ด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันพร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนนักวิจัยที่มีอยู่เดิมและนักวิจัยรุ่นใหม่ให้เร่งวิจัยและพัฒนาให้ได้ผลงานที่เป็นรูปธรรมและสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้จริงในเชิงพาณิชย์ รวมถึงบริหารจัดการองค์ความรู้พื้นฐานในการผลิตเกษตรอินทรีย์โดยเฉพาะมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล และพัฒนาฐานข้อมูลกลางที่ครอบคลุมในทุกมิติ เช่น พื้นที่เกษตรอินทรีย์ จำนวนเกษตรกร สินค้าเกษตรอินทรีย์ รวมถึงมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรอินทรีย์

4.1 เป้าหมาย

ผลงานวิจัย เทคโนโลยี นวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ และฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์กลางได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

4.2 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายประเด็นการพัฒนา

- 1) จำนวนงานวิจัยและนวัตกรรมเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ถูกนำไปใช้ประโยชน์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ต่อปี
- 2) ฐานข้อมูลสินค้าเกษตรอินทรีย์กลางที่ครอบคลุมตลอดโซ่อุปทาน 1 ระบบ ในปี 2570

4.3 แนวทางการพัฒนา

1) ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมตลอดโซ่อุปทาน โดยให้ความสำคัญกับแนวทางการวิจัยและพัฒนาที่ครอบคลุมตั้งแต่ปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยชีวภาพ สารชีวภาพ กระบวนการผลิตตั้งแต่ การใช้น้ำ การบำรุงดิน แนวกันชน และชนิดสินค้าให้สอดคล้องกับพื้นที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิต โดยเฉพาะเกษตรแม่นยำสูง เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวการปรับปรุงคุณภาพหลากหลายทางชีวภาพของดิน การทำเกษตรปฏิรูปเพื่อฟื้นฟูดิน (Regenerative Agriculture) เทคโนโลยีการออกแบบพื้นที่ (Farm Design) ที่คำนึงถึงจัดการสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงเทคโนโลยีในการคาดการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ เพื่อบริหารจัดการความเสี่ยงในการผลิต ส่งเสริมวิจัยและพัฒนาการตลาด เช่น ช่องทางการตลาด วิธีการตลาดพฤติกรรมผู้บริโภค รวมถึงคุณค่าทางโภชนาการและสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค นำไปสู่การส่งเสริมวิจัยและการแปรรูปสร้างผลิตภัณฑ์ที่แตกต่าง การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสามารถยืดอายุและรักษาคุณภาพสินค้าเกษตรอินทรีย์ (Shelflife) มีรูปแบบที่น่าสนใจตรงตามมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ ตอบสนองความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ และต่อยอดในเชิงพาณิชย์ รวมถึงส่งเสริมให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และเกษตรกร ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้ได้ข้อเสนอที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงที่ผู้กำหนดนโยบายสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการวางแผนและการกำหนดแนวทางการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศ

2) สนับสนุนความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ โดยสนับสนุนแหล่งเงินทุนวิจัยผลักดันนักวิจัยเข้าร่วมการประชุมวิชาการที่เกี่ยวข้องและนำเสนอผลงานวิจัยในเวทีระดับประเทศและระดับสากล เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์

3) พัฒนาและจัดการฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ โดยปรับปรุงและพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางด้านเกษตรอินทรีย์และแอปพลิเคชันเพื่อให้ข้อมูลเป็นเอกภาพจากฐานเดียวกัน (Single Big Data) มีคุณภาพ และมาตรฐาน สามารถเข้าถึงได้ง่ายครอบคลุมทั้งทางการผลิต การแปรรูป และการตลาด ด้วยการเชื่อมโยงและบูรณาการฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม สำหรับการวางแผนและสนับสนุนการตัดสินใจในด้านการผลิตและการตลาดให้กับเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร สถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐ และสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ให้ตรงกับความต้องการและเหมาะสมกับพื้นที่ รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแผนที่เกษตรอินทรีย์ (Organic Agri-Map) และแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นเครื่องมือแสดงผลข้อมูลเชิงภูมิสารสนเทศในการตรวจสอบและบริหารจัดการพื้นที่ เช่น พิกัดตำแหน่งที่ตั้งของแปลงเพาะปลูก แหล่งผลิตและจำหน่าย เกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ประเภทและชนิดของสินค้าเกษตรอินทรีย์ในแต่ละพื้นที่ ในรูปแบบออนไลน์เพื่อบริหารจัดการและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงมหาดไทย เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ภาคีเครือข่าย ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน